

beſpreto Dei conſilio, nec pœnitentiã, & planctum pro ſuis ſcleribus egerūt: nec exultauerunt in aduentu Chriſti: verum etiam de Ioanne blaſphemaue- runt dicentes, Dœmonium habet: de Chriſto, quia edebat, & publicanorum confortia, & peccatorum non aſperna- batur. Dei ſapientia iuſtificata eſt in fi- lijs ſuis in dominum credentibus, & te- ſtimonio Ioannis fidem præſtantibus. Iuſtificata eſt etiam in horum phari- ſeorum, & ſcribarum reprobatione, & omnium non credentium Iudeo- rum, cū ſua Hieroſolyma deſolatione. Attendant igitur præcipui ſacerdotū, & principes ſæculi, ne fortè conſilium Dei ſe non attendentibus iuſtificetur Dei ſapientia à puſillis reipub. Chri- ſtiane, & ipſi puniantur non ad imple- res domini verba euangelicæ. *ut uilauſ, honor, & gloria vnà cum patre, & ſpi- ritu ſancto in ſecula ſeculorum. Amen.*

¶ *Tractatus. 97. in Euangelium bea- ti Luca ex cap. ſeptimo.*

Rogabat autem illum quidam de pha- riſæis, ut manducaret cum illo: & in- greſſus domum phariſæi, diſcubuit. Et ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix, ut cognouit quòd I E S U S accubiſſet in domo phariſæi, attulit alabaſtrum un- guenti, & ſtans retro ſecus pedes eius lachry- mis cœpit rigare pedes eius, & capillis capi- tis ſui tergebat, & osculabatur pedes eius, & unguento ungebatur. Vidēs autem phariſæus, qui vocauerat eum, ait intra ſe dicens, Hic, ſi eſſet propheta, ſciret utique quæ, & qualis

eſt mulier, quæ tangit eum, quia peccatrix eſt. Et reſpondens Ieſus dixit ad illum, Si- mon habeo tibi aliquid dicere. At ille ait, Magiſter dic. Duo debitores erant cuidam ſceneratori: vnus debebat denarios quingen- tos, & alius quinquaginta. Non habenti- bus illis vnde redderent, donauit utriſque. Quis ergo eum plus diligit? Reſpondens Si- mon dixit. Aſtimo quia is, cui plus dona- uit. At ille dixit, Recte iudicaſti. Et con- uerſus ad mulierem dixit Simoni, Vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dediſti, hæc autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis ſuis terſit. Osculam mihi non dediſti, hæc autē ex quo intrauit, non ceſſauit osculari pedes meos. Oleo caput meum non unxiſti, hæc au- tem unguēto unxit pedes meos. Propter quod dico tibi, Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum: cui autem minus dimittitur, minus diligit. Dixit autem ad illam, Remittuntur tibi peccata tua. Et cœ- perunt, qui ſimul accubebant, dicere in- tra ſe: Quis eſt hic, qui etiam peccata dimit- tit? Dixit autem ad mulierem, Fides tuate ſaluam fecit, vade in pace. Priuſquam ad expoſitionem huius ſacri textus ve- niamus, opere pretium duxi aliquas du- bitationes dilucidare, ne nobis diſcur- ſum expoſitionis euangelicæ impedi- rent. Hunc phariſæum, quem euange- liſta Simonem vocat, aliqui voluerunt illum eſſe Simonem, qui Bethanię cœ- nam fecit, qui leproſus dicebatur. Fue- rat enim à domino ſanatus, & tanquã in domo fidei Martha ingreſſa mini- ſtrabat, & Maria ſoror eius ſuper ca-

put domini fracto alabastro effudit pre-
 tiosum vnguentū nardi pystici, postquā
 pedes vnixerat, & capillis terferat. Itaq;
 duo sunt Simones, ille scilicet, qui cōme-
 moratur in sacro euāgelio leprosus habi-
 tans Bethanię, quę prope est Hierusalē
 ab ea distās tria circiter milliaria; & Si-
 mon pharisęus, qui conuiuū fecit Ca-
 pharnaū. Omnia enī, quę huc vsq; legū-
 tur, postquā dñs Superius. c. 4. de nauicula
 docuit turbas, in Capharnaū, & Ga-
 lilęa gesta sunt. Et sic secūda soluit̃ que-
 stio, quę sepe auditur, & exercitatur à
 plurib⁹, Videlicet quòd mulier hęc pec-
 catrix erat in ciuitate Hierosolyma, cū
 hoc cōtigerit (prout patet ex discursu e-
 uangelij) in Capharnaū. Erat enim Ca-
 pharnaū prima ciuitas Galilęę mariti-
 ma multarū diuitiarū copia, & ciuium
 abundās. Soluetur tertio dubitatio alia
 de muliere hac peccatrice, quā non de-
 sinunt aliqui existimare aliā esse à Mag-
 dalena Marthę sorore: cū reuera illa sit
 mulier in ciuitate peccatrix, quę Maria
 Magdalena dicitur, Lazari, & Marthę
 soror. Cui, cū esset diues pater, castellū
 Magdalū in prouincia Galilęę in heredi-
 tatis sortē contigit, Marthę verò Betha-
 nia prope Hierosolymā. Hęc (prout le-
 gi in quodā libro typis excusso in vrbe
 Bethlehē, cum ad adorandū dñi prese-
 pe eò me cōtulisset) nupserat cuidā nobi-
 li viro, erat enī & ipsa nobilis. Facto autē
 diuortio, cōtulit se Capharnaū, in quā ci-
 uitate licenti⁹, quā suę nobilitatis hone-
 stas exigebat, vitā ducebat: vnde & pec-
 catricis nomen additū est. Post cōuersio-

nem autē suam venit cum dño Betha-
 niam, & à fratre & sorore benignissimē
 suscepta, dño famulabatur, & quocūq;
 se cōtulisset, sequebatur, & de suis facul-
 tatibus necessaria ministrabat, vt habet̃
 infra c. 8. Fuerat enim aliquando & ipsa
 curata à dño à torquentibus dēmonib⁹
 septem. Quod aliquibus occasio fuit
 duas ponēdi Magdalenas, siue Marias.
 Quam ambiguitatē beatus Ioan. c. 11.
 omninò tollit, cum refert Mariam La-
 zari, & Marthę sororem fuisse, quę vn-
 xit pedes dñi vnguento, & extersit ca-
 pillis suis. Quod Maria in sua conuersio-
 ne iam fecerat, nec dum tamen fecerat
 secūdo quando illi facta fuit cœna cele-
 bris in Bethania ante sex dies Paschę in
 domo Simonis leprosi. Nec euangelista
 pręoccupasset signū vnctionis nondū
 factę, nisi aliās, & primò in sua cōuersio-
 ne hoc fecisset Magdalena. Eam igitur
 iam assuetā ad dñi pedes sedere, illos ite-
 rū ex osculari, & vngere non est miran-
 dum. Quod si quis adhuc instet beatū
 Ioannē vltimū scripsisse post dñi ascen-
 sionem euangeliū, ideò dare in signum
 Marię, quòd vnxisset dñi pedes, & ca-
 pillis capitis sui tersisset: non videtur cō-
 grua euangelio existimatio, cū, quoad
 fieri poterat, ordinē, & rationem tēporis
 & rerum à dño gestarū maxime fuerit
 cure sacris euangelistis obseruare, & ra-
 rissime contigit aliquod verbū prępone-
 re, vel postponere, nisi vrgentissima ad
 obseruantia historie necessitas occurrat.
 Ecclesia verò sancta spiritu sancto, quo
 scripsere euangeliste, directa eandē esse

Marthę
 & Mag-
 dalenę
 sororum
 patria &
 cōuersio

Concor-
 dat Euan-
 gelistas
 de Mag-
 dalenę

Magdalenam, cuius conuersionem nar-
rat hoc capite beatus Lucas: & illam,
quam refert beatus Ioannes testatur.
Cum in missa celebratione in colle-
cta eam sororem Lazari appellat, &
in euangelio eiusdem officij Mariæ
Magdalene conuersionem celebrat.

Magda-
lenæ vn-
de nomē
inditum.

Cōcordat castellum hereditarium Ma-
gdalum in quo habitauit vnā cum vi-
ro suo, à quo Magdalena illi nomen
impositum fuit. Concordat Bethlehe-
mitica historia, quam ipsi ubi habitan-
tes sancti Francisci religiosi veram ef-
se tradunt. Nec eiectio septem immun-
dorum spirituum esse hanc Marthæ,
& Lazari sororem dissuadet, verum
etiam astruit, cum coram discipulis
Ioannis Baptistæ superius hoc eodem
capite dicat euangelista, multos curas-
se dominum à languoribus varijs, &
à spiritibus malis: A quibus tunc reor-
curatam fuisse Mariam. Reuera enim
consentaneum est quæ à viro discesse-
rat, & peccatis rea erat, à demonibus
que superata fuerat, ab ipsis etiam in-
uaderetur, & torqueretur: sanata verò
à Christo domino se ream esse cognos-
cens, nimisque compuncta cum à do-
mino liberata à demonibus septem
fuit, iam pœnitens irrueret conuiuio,
& quæ narrat euangelista, ad domini
pedes procidens faceret. Et tunc me-
reretur audire illud de ore verbi ver-
bum, Remittuntur tibi peccata tua. Et
quoniam multū debebat domino pro
salute à demonum vexatione impetra-
ta, pro compunctione cordis, & pecca-

torum dolore, quo domini gratia com-
pungebatur, qui totum hominem fe-
cit sanum in sabbato, fauciata dolore
cordis subito irrueret conuiuio, & ad
domini procidens pedes lachrymis tan-
quam aqua è fonte manante eos laua-
ret, tergeret, oscularetur, & vngeret. Au-
dierat fortè cum beatus Matthæus in
sua conuersione domino fecisset conui-
uium, multos recubuisse cum domino
peccatores. Quod gestum cum abo-
minarentur pharisæi & scribæ, respon-
disse dominum, Non enim veni voca-
re iustos, sed peccatores in pœnitentiā.
Ideo audaciam sumpsit accedendi ad
domini sacratissimos tangendos pedes,
& lachrymarum imbre madidos capil-
lis tergendos, & vnguento vngendos.
Saluam itaque illam sua fides fecit, gra-
tia domini nostri Iesu Christi, cui cum
patre, & spiritu sancto est honor, glo-
ria, & imperium per omnia secula secu-
lorum. Amen.

Tractatus. 98. in euangelium beati

Lucæ ex cap. septimo.

QVa intentione hic Simon phari-
sæus inuitauerit dñm nescimus,
vnū tamen nouimus, non habuisse di-
uinitatis dñi fidem, nec (quod min⁹ est)
eum reputasse prophetam. Dixit enim
intra se: *Hic, si esset propheta, sciret utique*
quæ, & qualis mulier hæc est, quia pec-
catrix est. Hypocriti nimis dediti fuere
pharisæi, ac si ipsi nimis peram vitam
agerent, sic à peccatoribus segregaban-
tur, ne illos tangerent. Officiū pro-
fecto luporum, non pastorū. Vnde illis

Pharisæi
maximi
hypocri-
tæ, & lu-
pi.

per

per Ezechielem prophetam dominus dicit, capit. 34. Væ pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos. Nonne greges à pastoribus pascentur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat, occidebatis, gregem autem meum non pascebatis. Quod in firmum fuit, non consolidastis, & quod ægrotum, non sanastis, quod confractum est, non alligastis, & quod abiectum est, non reduxistis, & quod perierat, non quæsiistis: sed cum austeritate imperabatis eis cum potentia. Hæc pharisæorum sacerdotum vita erat. Poterat si quidem pharisæus ille ex responso domini, cum rationem redderet quare à muliere peccatrice se permisisset tangi, cognoscere domini virtutem, qui occultæ illius cogitationi respõdebat, tanquam si verbo pharisæus publicè id, quod cogitabat, diceret. Sed neque discumbentium aliquis, qui intra se dixerunt, Quis est hic, qui peccata dimittit? neque ipse domini inuitator Simõn intellectum accommodauit, & attentionem præstitit ad cognoscendum dominum. Non desunt ijs pharisæis similes, qui perturbato intellectus oculo, & obfuscatō sensu à cupiditate terrena nõ cognoscunt voluntatem domini, neque ea, quæ ad suam sunt necessãria salutem. Sed iam ad nostram verè poenitentem peccatricem reuertamur. Hæc igitur postquam liberata fuit a septem tortoribus spiritibus, à quibus vexabatur, decreuit discipula esse domini, à quo sanata fuerat, sciens non se alibi

posse liberam esse à peccatis, & demonibus, nisi in societate illius, qui se à tanto tormento liberauerat, quem admodum beatus Lucas, cap. 8. & beatus Marcus, cap. 16. affirmant. Verus poenitens, & qui omnino desiderat peccata vitare, non securè viuut si à domino separetur frigidè viuens, si mundanis delectetur, fabulas libenter audiat, vanis spectaculis gaudeat, & ijs similibus: de Christo verò domino rarus illi sermo, rara conuersatio, nulla meditatio, & frigida si aliqua est oratio. Ideò beata Magdalena ita domino IESV adhæsit, vt à die conuersionis suæ ille totus eius amor, totus dulcor, tota contemplatio sibi fuerit. Hunc secuta est, neque verita quid de se dicerent pharisæi, quid uè facer-dotes, quid nobiles terræ, quid plebs barbara loqueretur. Considerauit ergo (quod est veri poenitentis primum signum) quid faceret, omnia sub pedibus, quæ in mundo sunt, ponens, dummodò Christum sequeretur. Considerauit diuitias suas, & illis ualedixit: pulchritudinem, & corporis ornatum nihili fecit: Oculos submissos semper habere constituit, quos antea eleuatos per vicos, & plateas ciuitatis circuntulerat. Aures obturauit, ne quicquam ampliùs lasciuū audiret: manus, ne tangerent illicitū quidquam, continuit: totum denique corpus labori, & abstinentiæ dedicauit: vestes sericas, & monilia omninò odituit. Sic in conuiuium pharisæi irruit, dolore

Poenitens
verè quo
modo ui
uere de-
beat.

Magda-
lena poe-
nitentib⁹
exemplū.

Cupidi-
tas terre-
narū ob-
fuscat in-
tellectū
& sēsū
ad diui-
na cog-
nosceda.

maximo præteritorum suorum delictorum. Benignitatem enim domini noverat: & in eadem ciuitate eum cognouerat, cum apud beatum Matthæum telonarium vnà cum plurimis publicanis accumberet. Facta secum hac consideratione non est verecundata se pedibus eius prouoluere, à quo & ipsa ab im mundis spiritibus sanata fuerat: & quæ sciebat non abominari peccatores, si veram agerent pœnitentiam. Qui enim verè vult conuerti ad dominum, oportet incipiat à sui consideratione, & omnino consideret quid corpus, quid anima, quid peccatum, quid offensa Dei, quid amissio gloriæ, quid inferni pœna quid omnia relinquere in hora mortis, quid Dei iudicium, quid hæc omnia intus includant. Ex isto sanè ex defectu considerationis multos peccare: vtinam non damnentur propter eundem defectum plurimi. Inde enim oriuntur debiles conuersiones, frigida confessiones, & reiterationes omnium peccatorum. Beatus Augustinus de sua feruida, & vera conuersione libro octauo confessionum sic ait: Vbi verò à fundo arcano alta consideratio contraxit, & congescit totam miseriam meam in conspectu cordis mei, aborta est procella ingens, ferens ingentem imbrem lachrymarum. Qui enim non considerat quæ commiserit peccata, & contra quem illa commiserit, quæ verò perdidit peccando, quibus pœnis se astrinxerit, quid de se misero fieret si in peccato mortali decederet, quam que-

so contritionem, quam compunctionem, quem dolorem poterit habere? Quam autem (quod præcipium est in vera conuersione) ne reincidat in consueta peccata securitatem habere poterit? Verissimè nempe experimur maiorem partem peccantium peccata sua detestari, & confiteri in quadragesima, & mox transacto Pascha, iterum ad suam reuerti prauam consuetudinem. Pœnitens verò nostra hæc altè cum Augustino considerauit, & ex profunda consideratione peccatorum talis illi abominatio visa est vita præterita, vt omnibus postpositis ingressa conuiuium aliud non expectauerit opportunius tempus, cum satis esset importunum vt in pharisæi domum introiret, & coram pluribus dominicis se prosterneret pedibus. Tantum enim periculum considerauit retardare peccatorum suorum pœnitentiam, vt neque per diem voluerit differre, neque per horam. Sed vbi primum resciiuit dominum recubuisse in domo pharisæi, pallio cooperta domum ingreditur, nec voluit finem prandij expectare, sed inter epulas corruit retrò secus pedes domini. Verè pœnitētis est ista præsumptio. Non enim, qui peccauit, securum est expectare diē alterā, vel noctem: cū ignorem⁹ quando nos mors præueniet. Securum nempe est præoccupare faciē domini in cōfessione. Ab alta cōsideratione processit, quā dō nec salutationē ingrediens, nec vocē aliquā vrbauitatis locuta est, fortè quia

non

Pœnitenti quæ cōsideranda.

Pœnitenti non dilatanda.

non potuit emittere vocem ob vim doloris, quem corde gerebat, vel se indignam reputauit ante dominum, quem tantis peccatis offenderat, vocem emittere: sed prostrata solis syngultibus & lachrymis quæ esset ostendebat. Tantæq; fuere lachrymæ, vt pedes domini eo acceptabili imbre lauarentur. Quod illa sentiens, nec iustum reputans sic ablutos non tergilinteo, quod cum in promptu nõ haberet, capillis capitis sui, quos satis (quæ est consuetudo sceminarum) dilexerat, distentis terfit. Post considerationem, qui verè pœnitens est, in solo prostratũ; id est summa humilitate non audentem oculos suos ad cœlum leuare, multas lachrymas, magnumq; dolorè, pauca verò verba proferre par est. Qui enim considerat & sentit quem peccando offenderit, quid aliud, quàm fontem, manantemq; fluuium lachrymarum habere debet? Maximus dolor maximam facit profluere vim lachrymarum. Fuerunt mihi (inquit Dauid) lachrymæ meæ panes die, ac nocte, dũ dicitur mihi quotidie, Vbi est Deus tuus? Sic legimus beatum Petrum post negationem domini egressum domũ Caiphæ fleuisse amarè. Habent quidem lachrymæ hoc tantum modo donum, vt, si pro peccatis fundantur, sint maximè vtiles. Ad aliud autem iuuant nihil, sed potius obsunt. Moritur pater, quantum cunque plangas, non suscitatur: moritur filius, vel vxor, non prodest flere, in latrones incidisti, qui te omnibus bonis spoliauerant, eiulatu ni-

hil recuperabis. Peccasti, plangis, lachrymas in conspectu domini fundis, hæc remissionem impetrant peccatorum. Capilli ex humore capitis nascuntur, sic è peccatorum humore nascuntur quidam saporès amari in eo, qui verus est pœnitens. Quemadmodum enim qui pharmacum sumpsit, per aliquot dies amaritudinem gerit in ore, ex amaritudine medicinæ contractam, sic assuetus peccatis, cum verè pœnitet, amaritudinem sentit, quoties in mentem reuocat, quæ commisit peccata. Tenemur enim quoties recordamur eorum, quæ antè commisimus, ijs non delectari, neque gaudere, immo potius de illis dolere: quemadmodum & alia noua, si nobis suggerantur, repellere. Non dubium est quin qui semel à serpente morsus est, quotiens illam obuiam viderit, vel à via declinabit, vel illam iaculo, aut lapide petet. Sic qui in aliquod lapsus est peccatũ, si iterum obuia venerit, vel fugiet, vel iaculo passionis dñi, aut lapide pœnitentiæ & displicentiæ repellat necesse est. Postquam autem pedes domini terfit, osculabatur pedes eius. Osculum signum est amoris præcipui dicente sponsa Cantic. 8. Quis te mihi det fratrem meum, sugentem vbera matris meæ, vt inueniam te solum foris, & deosculer te, & iam me nemo despiciat? Verus pœnitens, cui dimissa sunt peccata multa, qui plº diligere tenetur remittentem creditore, amoris vinculis ita astringitur, vt faciat

Pœnitentis veri actus sequuntur.

Lachrymæ non nisi in pœnitentiâ profunt: a iis semper nocent.

Osculum amoris signum.

Magdale
næ mag-
nus amor

quantum in se est; ne vnquam separetur à domino. Quod & pœnitens hæc nostra considerans, ideoque nec in vita, nec in morte domini ab illo separata est sed comitabatur: & ex facultatibus suis ministrabat. Et dum penderet dominus in cruce, illa intrepida coram pharisæis, & summis sacerdotibus, senioribus, & scribis, & militibus Pilati astabat tanto dolore, & lachrymarum imbre perfusa, quantum nunc in sua conuersione effudit. Tantoq; amore & desiderio tenebatur domini, vt illum mortuum vellet in aliquo pretiosiore sepulchro reponere, & securiore loco abscondere, aromatibusq; fragrantibus perunctum secū semper habere. Dixit enim domino in resurrectione, illum hortulanum existimans, Domine, si tu sustulisti eū, dicitō mihi vbi posuisti eū? & ego eum tollam. Quo factū est vt inter apostolos, & discipulos dñi ipsa fuerit prima, cui dñs resurgēs ex mortuis viu°, & glorios⁹ se ostenderit. Bene itaq; sponsa desideravit Deū fugentē vbera virginis, vt inueniret illū solum, non iam in sua maiestate, cui non est accessus dē in hac misera vita peregrinamur a dño: sed in sua humanitate, in qua nos fratres appellauit dicens; *Quicumq; fecerit voluntatē patris mei, qui in cœlis est, hic meus frater: & soror, & mater est.* Tunc eum deosculaturam se dixit, hoc est, amore feruentissimo, & inestimabili profecuturam. Tūc iam nemo illam despiceret, neq; naturalis lex conquereretur de sui non obseruatiā, neq; lex Moyli existēti-

enimvero
Fratres
Christi
quoino-
do sumus

bus in preputio illuderet: sed illa euacua-
ta cū suis ceremonijs, & sepulta, sola di-
lecta euāgelica ecclesia fratrem, sponsum,
& dñm suum Iesum Christū amoris of-
culo amplexata, ab illo nunquā separare-
tur. Hoc itegerrimo amore dilecto dño
adhuc restat vt vnguento sacratissimi ei⁹
vngantur pedes, Vnguentū enim uerō
in sacra scriptura pinguedinē solet deno-
tare spirit⁹. Impinguasti (inquit Dauid)
in oleo caput meū. E contra autē de adu-
latorib⁹ ait, Corripiet me iustus in mīa,
& increpabit me, oleū autem peccato-
ris, non impinguet caput meū. Qui enī
illo amore feruentissimo diligit dñm post
sibi plurima dimissa scelera, operatur nō
quomodo cunq;, sed pingua opera agit
pinguem pœnitentiā, pinguem carnis
macerationē, pinguem eleemosynā pe-
dibus dñi, hoc est, pauperib⁹ tribuit. Nō
satisfacit amorio⁹ paruū, magn⁹ amor
magna operatur: neq; satiat homo par-
ua sui abiectiōne, breui oratione, paruis
eleemosynis, alijsq; operib⁹ ei⁹ sacratissi-
mos inungere pedes: sed in omnib⁹ ma-
gna vult offerre, qui totum quod est, do-
mino obtulit. Similitudine proposita
duorū debitorū, qua dñs detractioni cor-
dis pharisæi respōdit, ille non potuit effu-
gere, quin sententiā proferret cōtra se di-
cēs, *Existimo quia eū plus diligit, cui plus do-
nauit.* Et dñs ad illū, *Vides hanc mulierē?
Intraui in domū tuam, & quam pedibus meis
non dedisti hæc autē lachrymis rigauit pedes
meos, & capillis capitis sui tersit. Osculum
mibi non dedisti, hæc autē ex quo intra-
uit non cessauit osculari pedes meos.*

Vnguen-
tū, id est,
spiritus
pingue-
do.

Amor
magno
non satis-
faciunt
q; aliācū
q; exigua
opera.

Oleo

Oleo caput meum non unxit, hac autem ungueto unxit pedes meos. Omnia hæc sunt signa verè pœnitētis, quæ in te ob cōsiderationis defectū minime reperiuntur. Dolor maximus humilitate coniunctus (qualem tu non habuisti) quoties peccatorum recordatur, toties vsque ad mortem dolens in verè pœnitente reperitur. *Propter quod dico tibi, Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Oportet aduertere in hoc quod dicitur, *Quoniam dilexit multum:* non prius dilexisse multum, & magnam dilectionem causam fuisse tantæ remissionis, sed viceversa quoniam remissa sunt ei peccata multa, ideo dilexisse multum. Is enim, qui minus sibi remissum existimat, minus diligit: itaque dilectio maxima oritur à remissione maximi debiti. *Tunc ait mulieri, Remittuntur tibi peccata tua.* O felix vox. Quis eam audire ab ore saluatoris dignus esset, Remittuntur tibi peccata tua? Miseri conuiuæ, miserimi pharisæi cœperunt intra se detrahere: *Quis est hic, qui etiam peccata dimittit?* Quod dominus cognoscens ait mulieri, *Fides tua te saluam fecit, vade in pace.* Ac si diceret, Confidisti te recepturam gratiam meam, credidisti me posse peccata dimittere, cui isti intra se detrahunt. Hæc fides operata est per gratiam meam in te verissimam peccatorum tuorum detestationem, dolorem nimium lachrymarum effusionem, pedum meorum osculationem, & vnctionem. Vade igitur in pace, in vera videlicet reconciliatione, vera ani-

mitranquillitate, & gratia. Quam ille nobis præstare dignetur, qui cum patre, & spiritu sancto viuit, & regnat Deus per omnia secula seculorū. Amē.

Tractatus. 99. in euangelium beati Lucæ ex cap. octauo.

ET factum est deinceps, & ipse iter faciebat per ciuitates & castella prædicans & euangelizans regnum Dei. Et duodecim cum illo, & mulieres aliquæ, quæ erant curatæ à spiritibus malignis, & infirmitatibus. *Maria, quæ vocatur Magdalene, de qua septem demonia exierant, & Ioanna vxor Chusæ procuratoris Herodis, & Susanna, & aliæ multæ, quæ ministrabant ei de facultatibus suis.* Postquam hæc omnia, quæ huc vsque; beatus euangelista narrauit, dominus gessit in Capharnaum, ne in vna tantū ciuitate suam effundere videretur virtutem & doctrinam, cœpit visitare cæteras ciuitates, & oppida Galilææ. Non enim decet animarum pastore semper in vna manere ciuitate: omnes enim sibi cōmissas oues tenetur visitare, dum modo adsit sanitas. Neque; valetudinari⁹, & qui visitare non potest aptus est officio pastoris: quod non recte facit suscipiens, neque; rectè illi confertur, cum non possit suo muneri satisfacere. Quod enim dicimus, Si adsit sanitas, accipiendū est de ijs, qui prospera vtentes valetudine sæpe oues visitauerūt, cæterum adueniente ægitudine excusantur. Quod enim superiori tractatu adduximus ex propheta Ezechiele, c. 34. de pontificib⁹ & sacerdotib⁹ illi⁹ tēporis, qui se pascebāt

Pastor animarū & cōcio nator nō semper in vno loco reside re debet.

Prælatorum visitatio.

& de ouibus nulla illis cura fuit, sequitur in eodem cap. Ecce ego requiram oues meas, & visitabo eas, sicut visitat pastor gregem suum, in die quando fuerit in medio ouium suarum dissipatarum, sic visitabo oues meas. Sic & apostolus Paulus ad Ro. 15. de domino Iesu Christo ait, Dico enim Christum Iesum ministrum fuisse circūcisionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promissiones patrum. Vnde & dominus Ioan. 15. dicit, Si non venissem, & locutus fuisset eis, peccatum non haberent: nunc autem excusationē non habent de peccato suo. Ita enim verò vulgatum erat apud Iudæos Messiam futurum eorum doctorem, & prædicatorem, vt mulier Samaritana Ioan. 4. cū scire desideraret quo in loco Deus adorari & coli deberet (quoniā Iudæi Hierosolymis, Samaritani verò in monte quodam iuxta ciuitatem Sichar adorandum esse Deum contendebant) responderit domino: Scio quia Messias venit, qui dicitur Christus. Cum ergo venerit ille annuntiabit nobis omnia. Hoc testatus est Isaias, c. 61. de Messia dicens, Spiritus dñi super me, eo quod vnixerit me, ad annuntiandum mansuetis misit me, vt mederer contritos corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis a pertionem, vt prædicarem annum placabilem dño, & diem ultionis Deo nostro. Quod supra c. 4. adduxit dñs in synagoga Nazareth dicens, Quia hodie impleta est hæc scriptura in auribus vestris. Officium ergo suum dñs accu-

ratissimè exequabatur visitans oues dissipatas, & docens, & prædicans, & euangelizans regnum Dei. Prædicabat omnem virtutem sectandam, ab omni vitio abstinendum. Quosque induratos cernebat, metu gehennæ, & dānationis perpetuæ reuocare satagebat: nunc dicens, Ostendam vobis quem timeatis, timete eum, qui habet potestatem mittendi in gehennam. Et apud Marcum c. 9. Bonum est tibi debilem introire in vitam æternam, quàm duas manus habentem ire in gehennam, in igne inextinguibilem, vbi vermis eorū non moritur, & ignis non extinguitur. Quod iterum, atq; iterū repetit. Et alibi, Quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimētum patiat? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua: Matth. 16. Euangelizabat, hoc est, bonum nuntiū annuntiabat omnibus sacratissimi aduentus sui: quo adueniente regnū Dei appropinquabat, cœleste regnum vim patiebatur, Per illum enim porta cœli aperienda erat, & exul homo à paradiso terrestri collocandus erat in gloria cœlesti. Hæc omnia imitari oportet animarum pastores, & verbi Dei prædicatores, ne populis vana quædam prædicent, sed domini aduentum, regnūq; cœleste, inferni pœnas, & iudiciū dñi: vt caueant sæpe aurib⁹ audientiū inculcēt, vt de anime salute solliciti sint commoneant, omne peccatū fugiendū clament iuxta Isa. c. 58. vaticiniū, Clama (inquit) ne cesses: quasi tuba exalta vocē tuā, & annun-

Concionatores quid prædicare debeant.

annuntia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Duodecim cum illo comitantes magistrum unam proficiscebatur, & mulieres aliquarum ministrantes de facultatibus suis. Vtile est, quicquid in necessarium usum predicantibus verbi Dei ministratur, & acceptabile domino, quando ipse dominus has deuotas foeminas permisit sibi, & collegio apostolico ministrare, & per ciuitates, & castella unam cum ipso peregrinari. Hanc sanctam, & immaculatam consuetudinem obseruauerunt post ascensionem domini sancti apostoli, referente beato apostolo Paulo, qui non est usus hac potestate, dicens. 1. Cor. 9. Nunquid non habemus potestatem sororem mulierculam circumducendi sicut & ceteri apostoli, & fratres domini & Cephas? Veruntamen hoc nostris debilibus, & fragilibus temporibus potius esset scandalum. Primum quoniam natura nostra prona est ad malum, secundo quoniam conscientias fratrum nostrorum percuteremus, qui priores sunt ad iudicium proferendum malum, quam bonum. Neque aliquis est naturalis filius Dei praeter incarnatum verbum, neque quis se coaequare potest perfectioni sanctorum apostolorum, & domini discipulorum. In illa societate omnia erant sancta, omnia securati in nostra autem omnia periculosa, & peccato proxima, omnia sunt suspecta. Consularem omnibus nostrae tempestatis verbi Dei enuntiatoribus nullam unquam (etiam sanctarum) foeminarum

conuersionem, nisi in templis publicis habere. Consularem crebras foeminarum, etiam sanctimonialium, literas, sudariola, & munuscula quaedam omnino respuere. Inter has domini, & facti apostolici collegij sectatrices prima nominatur peccatrix illa, superiori proximo capite conuersa Maria Magdalena, de qua beatus euangelista, testatur seipsum fuisse a domino eiecta demonia. Quae nunquam ausa fuit a societate deficere saluatoris, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 100. in Euangelium beati Lucae ex cap. octauo.

Cum autem turba plurima conueniret, & deciuuitatibus properarent ad eum, dixit per similitudinem: Exiit qui seminat seminare semen suum. Et dum seminat, aliud cecidit secus viam, & conculcatum est, & volucres caeli comederunt illud. Et aliud cecidit supra petram, & natum aruit, quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas, & simul exorta spine suffocauerunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam, & ortum fecit fructum centuplum. Haec dicens clamabat. Qui habet aures audiendi, audiat. Interrogabant autem eum discipuli eius quae esset haec parabola. Quibus ipse dixit Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, ceteris autem in parabolis, ut videntes non videant, & audientes non intelligant. Est autem haec parabola. Semen est verbum Dei. Qui autem secus viam: hi

Concio-
natorib⁹
omniscor
minaru
conuerſa
tio fugie
da.

sunt qui audiunt, deinde venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes salvi fiant. Nam qui supra petram: qui cū audierint, cum gaudio suscipiunt verbum, & hi radices non habent: quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Quod autem in spinas cecidit: hi sunt qui audierunt, & solitudinibus & diuitijs & voluptatibus vitæ euntes suffocantur, & non referunt fructum. Quod autem in bonam terram: hi sunt qui in corde bono, & optimo audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientia. Iam iterum reuertitur dominus in Capharnaum ciuitatē maritimam, vbi iterū ascendit nauim, & docebat de nauicula turbas, sedentibus aliquibus, alijs verò stantibus secundum Matth. c. 13. & Marc. c. 4. De illa nauicula docebat turbas, & inter cætera hanc similitudinē turbæ proposuit doloris, & anxietatis plenam, eo quod clamasse dicitur, quod rarò legimus dominum fecisse. Clamauit quidē in Lazari suscitatione: clamauit etiam cum spiritum tradidit dicens, In manus tuas commendo spiritum meum: & hic etiam hæc dicens clamabat, *Qui habet aures audiendi audiat.* Inclusam tectamque reliquit parabolam. Proculdubio mirarentur discipuli cum audientes parabolam dominum clamantem audierunt absq; ipsius parabolæ expositione. Nondum vnquam illum viderāt clamantem, nunquam monentem similibus verbis, *Qui habet aures audiendi audiat.* Nobis, cæterisque, quibus prædicaturierant apostoli parabolæ expli-

Raro cl
mauit
Christus

cationem petierant. Quibus ipse dñs, *Vobis datum est nosse mysterium regni Dei cæteris autem in parabolis, vt videntes non videant, & audientes non intelligant.* Quo in loco duo aduertenda sunt. Primum in hac parabola inclusum esse mysteriū regni Dei, hoc est quid necessē est faciant qui in Dei regno collocandi sunt. Alterum est illud satis obscurum, *Cæteris in parabolis vt videntes non videant, & audientes non intelligant.* Hoc iam prædixerat Isaias, c. 6. de populo Iudæorū, non animo damnandi, sed annuntian-di, non optando, sed prædicando. Quē ad modum & hic dñs, vt cauerent, ne in tantam deuenirent Iudæi damnatio-nem, quin etiam & gentes, quin etiam & Christiani. Qua de causa aduertendum est duplices poni tenebras à beato Augustino super illud Ioann. i. Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Quasdam. s. priuatiuas, alteras positiuas. Priuatiuæ sunt cæcitas oculorum: quamuis enim cæcum ponas ad lumen solis, non videt lucem. Tenebræ positiuæ sunt, quas homo sibi facit videns lucem si claudat oculos, videns lumen si aspicere nolit, & faciem auertat, & oculos manibus contegat. Tales sunt de quibus dominus loquitur: qui cum viderent ipsum prædicantem, docentem, & miracula, quæ nemo alius fecit, operantem, oculos clausurunt, & manibus propriæ malitiæ, malisq; operibus, & maximis peccatis oppositis noluerunt lucem aspice-re, aut verba domini considerare, & cū

sacra

Tenebræ
duplices

Ver
Der
pre
tio
geli

sacra scriptura, prophetarumq; vocib⁹ cōferre, vt possent lumen diuinitatis domini cognoscere, & illum verum Messiam credere. Præscijs autem Deus huius cæcitat^{is}, & surditat^{is} per Isaiã quid illis futurum esset nuntiãuit. Dominus verò cognoscens, & prospiciens corda eorum, & aliorum verbi Dei auditorũ, qui in suis erant perseueraturi tenebris, eandem protulit beatis apostolis sententiam, quatenus facile possent cognoscere non ex parte seminis, sed ex parte terræ prouenire inopiam segetis. Vtque etiam non turbarentur cum verè credentium paucitatem, & retro cedentiũ multitudinem, plurimosq; ad prædicationem suam creditorum viderent siue à fide decedere, siue prauis moribus verbum suffocare. Non mirum igitur est audire dominum clamantem, cum sciret saluandorum paucitatem, comparatione eorum, qui audituri erant verbum prædicationis aduentus sui, & redẽptionis effusione sacratissimi sui sanguinis, & morte ignominiosæ crucis agenda. *Est igitur hæc parabola, Semen est verbum Dei.* Ecce frumentum electissimum in cordibus hominum disseminandum. Verbum Dei enuntiatio euangelij est, hoc est aduentus filij Dei in carne prædicationis eius, miraculorum eius, mortis eius: vt vitã corrigentes per effusionẽ sacratissimi sanguinis eius, & mortis liberati à potestate diaboli, & peccatorum in regnum tandem deuemam⁹ cœlorum. Sator dominus fuit: post eius admirabilem ascensionem apostolicea-

tissimi satores faere. Et vsque in hodiernũ diem dñs non desinit agricolas huius sementis prædicatores, & satores verbi Dei in mundum mittere: quosdã inter infideles, alios inter fideles: vt a vitijs abstinentes in horreũ domini, vitæ scilicet æternæ recondantur. Quod autem seculus viam, cum audiunt verbum, diabolus continuò auferit verbũ de corde eorum, hoc ad Iudæorum populum refertur planè, & gentium, qui audierũt, neq; conuersi sunt. Quod accidit maiori parti eorum, quoniam possiderant à diabolo, cui per ipsos liberè transeundi via patebat. Itaq; audientes dominum Ioan. 7. dicentem, Quid me quæritis interficere? Responderunt, & dixerunt ei, Dæmonium habes: quis te quærit interficere? Et c. 10. inquit euangelista Ioannes, Dicebant autem multi ex ipsis, Dæmonium habet, & insanit: quid eum auditis? Ecce qui hoc modo à dæmonio possidebantur, quas aures, quos oculos verbis & miraculis domini præstabant vt salui fierent. Meritò igitur dominus clamat videns tot hominum damnationem, dum verborum suorum semen videret non ferre fructũ, etiam suo pretiosissimo sanguine rigatum. De huiusmodi inquit Isai. c. 51. dixisse eos, qui humiliauerunt Iudæos, demones videlicet, Incuruare, vt transeamus. Via lata & spatiosa per ipsos gradiebatur diabolus. Dum verbum audiunt, respondent, Vt quid eum auditis? hoc est, continuò tollit dæmon verbũ de corde eorum. Nam qui supra petram: hi cũ gaudio

Iudæi & gentes à dæmonio possessi, atq; ideo non conuersi:

Verbum Dei est prædicatione Euangelij.

dio suscipiunt verbum, hi radices non
 habent, cum secundum Marcum, &
 Matth. nō habeant altitudinem terræ,
 & hic secundum Lucam non habent
 humorē, Ideo exorta tribulatione are-
 cunt: & ad tempus credunt, & in tem-
 pore tentationis recedunt. Hæc est hæ-
 reticorum turba, & debiliū Christiano-
 rum natura. Qui vel metu mortis,
 seu persecutionis verbum, quod gau-
 dentes receperunt, relinquētes, ad fabu-
 las (secundum beatum apostolum Pau-
 lum ad Timo. 3.) conuertuntur coacer-
 uantes sibi magistros prurientes auri-
 bus. De huiusmodi inquit beatus apo-
 stolus Ioannes Epist. 1. c. 2. Ex nobis pro-
 dierunt, sed non erant ex nobis. Nam si
 fuissent ex nobis, permansissent utiq;
 nobiscum. Sed vt manifesti sint quoniā
 non sunt omnes ex nobis. Hos patitur
 ecclesia sancta hostes ab initio natiuita-
 tis suæ, & vsq; in finem patietur ad exer-
 citium bonorum, & eorum manifesta-
 tionem: fortè enim nisi manifestaren-
 tur, occultè maiora inferrent damna.
 Lapidum est cor eorum, non est illis
 humor voluntatis bonæ, non terra pro-
 funda, quæ mollis est, sed lapidea, quem
 admodum Iudæorum populus. Dici-
 tur enim illis à Moysè Deutero. 31. Ego
 enim scio contentionem tuam, & cer-
 uicem tuam durissimam. Quibus etiā
 dominus per Ezechielem, c. 36. dicebat,
 Et auferam cor lapideum de carne ve-
 stra, & dabo vobis cor carneum. Contin-
 git sæpe inter nos videre hos homines
 fidem tenere, & cum gaudio audire ver-

bum Dei: ad quodcunq; autem contra-
 dictionis, seu persecutionis verbum scā-
 dalizari, & reuerti retrorsum, vel omni-
 no cum ipsis hæreticis consentire, vel
 voluntate, seu dubitatione. Qui cum
 non audeant se manifestare, nec palam
 errorem suum profiteri, fugiunt ad se-
 des lutheranorum, siue aliorum hæreti-
 corum: quoniam fides illerum non ha-
 bebat humorem, nec fundamentum bo-
 num. Ideo occasione data, qua securè se
 ad hæreticorum consortia diabolica pos-
 sint conferre, faciunt: quod nostris tem-
 poribus vidimus non paucis contingere.
 Dominus igitur tantam stragem
 videns, & in verbo cognoscens hanc
 multitudinem lapideorum cordiū ver-
 bum superficialiter, non radicaliter te-
 nentium clamabat altius, Qui habet au-
 res audiendi audiat. Tertia iam pars fra-
 giliū Christianorum deploratur, qui
 audientes verbum cum sint dediti soli-
 citudinibus seculi, & diuitijs, implicati-
 q; voluptatibus. Crescit quidem verbū,
 sed non cauent à voluptatibus, & deli-
 tijs carnis; neq; ad diuitiarum augmento,
 & curis seculi. Itaq; credunt, sed mori-
 busijs quæ credunt, contradicunt. Ple-
 na est huius anxietatis & laboris fermè
 vbiq; ecclesia Christi. Difficiliter inue-
 nitur qui ita mortificatus sit, & à seculo
 isto nequam alienus, qui non vel volu-
 ptatibus, vel augendis diuitijs & reddi-
 tibus sollicitus reperiatur. Habent autē
 fidem, & in segetem pullulantem, suffo-
 catur tamen fructus eius à tāta seculi va-
 nitate, cupiditate, & voluptate. Quod

Hæreti-
ci occultū,

Hæretici
ad tēpus
credunt.

31
32
33
34
35
36
37
38
39
40

Ecclesia
facta qua
re patia-
tur ho-
sties.

Sollicitu-
dinibus
seculi de-
diti de-
plorati.

autem

autem in terram bonam: hi sunt qui in corde bono & optimo fructum afferunt in patientia. Duo fructum afferentia apposuit, cor bonum videlicet, & optimum: ut quidam sint in gradu bono, alij in optimo: prout dixit beatus Mattheus, qui fructum posuit trigessimū, sexagesimum, & centesimum. Sunt enim gradus bonorum in ecclesia Christianorum, & meliorum, & optimorum. Quemadmodum aliquos dicim⁹ in castitate esse in gradu continentia, alios in gradu temperantia, alios in gradu sublimiori, qui heroicus vocatur. Dixit autem in patientia potius quam in fide, vel humilitate, seu charitate, eo quod saepe bene viuentes perturbantur ab infidelibus bello, ab haereticis persecutionibus, à malis Christianis scandalis & prauis suasionibus. Patientia autem officium secundum beatum Thomam. 2. 2. q. 136. arti. 2. est cor sedare & quietum reddere ab omni perturbatione, ne moueatur, aut scandalizetur, seu irascatur: ne etiam ira crescat in odium. Cui autem cor non contristatur aduersis, non commouetur falsis dogmatibus, non ad carnis seu seculi delicias inclinatur, sed pacifice fide & charitate continetur. Non est quod timeat seminis lesionem, immò quò gaudeat, & gratias agat Deo bonorum omnium largitori, qui illi gratiam suam praestitit ne diabolus de corde eius semen tollet, neue lapis ira esset, vel sentibus plenus, ut verbum non haberet humorem quo in segetem cresceret, aut suffocare-

tur à crescentibus spinis. Ideo infra c. 21. dicit dominus, in patientia vestra possidebitis animas vestras. Beatus Iacobus cap. 1. Patientia autem opus perfectum habet, quoniam. s. animam reddit immobilem, & sic se possidet, quia a nulla perturbatione rapitur. Opus habet perfectum quoniam cum non mouetur, nec mutatur consummat inceptū. Quare autem sator sparsit semen suū in via, terra petrosa, & spinis obsita? dixerim hoc non fuisse prudentia si in terra aratro & ligone culta ad frumentū colligendum seminasset. Cæterum semen, de quo agitur, verbum Dei, terra autem anima & cor hominis est, quæ in bonam terram & fructiferam mutari potest. Mutatus est Saulus in Paulū, delictijs affluens Maria Magdalena in poenitentem foecundissimam, Mattheus telonarius in apostolum & euangelistā, & innumeri ex gentibus in gloriosissimos martyres. Ob quam rationem seminatores verbi Dei in omnem gentem verbum Dei disseminare mandantur. Euntes (inquit dominus) in mundum vniuersum prædicate euangeliū omni creaturæ. Cæterū & si huius male fructificantis terræ sensum reddimus gentium, haereticorum & male viuentium Christianorum (quem putamus literæ esse germanum euangeli) non desunt tamen sacri doctores, qui vniuersam parabolam Christianis accommodandam censeant. Ita ut aliqui ita sint via demonis ab ipsa trita & consueta, alij lapides durissimi qui nūquam fructum

Gradus sunt in ecclesia. s. bonorū, meliorū & optimorum.

Patientia officium.

Anima & cor hominis in bonam terram ad seminandum mutari potest.

ctum

etum reddant virtutis, sed cum incipiunt bona facere, paucis interiectis diebus aret herba. Quod dominus gratia sua auertat, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 101. in Euangelium beati Luca ex cap. octauo.*

Nemo autem lucernam accendens operit eam vase, aut subtus lectum, sed supra candelabrum ponit, ut intrantes videant lumen. Non est enim occultum, quod non manifestetur, neque absconditum, quod non cognoscatur, & in palam veniat. Videte ergo quid audiat. Qui enim habet, dabitur illi: & quicumque non habet, etiam quod putat se habere, auferetur ab illo. Hoc quod dominus ait de lucerna, de euangelica doctrina intelligendum esse ipsa præcedens lectio de satore verbi, & de perditio semine manifestat. Cum enim dominus quartam partem terræ, supra quam iactatum est semen verbi Dei, centuplum afferre fructum dixisset, continuo addidit, *Nemo accendens lucernam, operit eam vase.* Cum enim Deus verbum suum misisset in mundum, ut per id prædicaretur verbum euangelij, non sub vase prædicandum, nec sub lectum abscondendum, sed palam in omnem terram erat manifestandum. Quod autem verbum Dei lucerna dicatur, ps. 118. ait David, *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.* Et Isa. 9. *Populus qui sedebat in tenebris vidit lucem magnam, habitantibus in*

regione umbræ mortis, lux orta est eis. Et beatus Ioan. c. 1. *Vita erat lux hominum, & lux in tenebris lucet.* Iam apostolis hoc lumen nuntiatur per illos modo vniuerso ostendendum. Quem Simeon etiam hoc nomine appellauit dicens, *Lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Israel.* Quem admodum enim qui lucernam accendit, ideo accendit, ut qui ingrediuntur, lumen videant: sic pater æternus filium suum mittens in terram hominem factum, posuit super candelabrum, in altum extulit signis & miraculis mirabilibus, ut qui ingrediuntur ecclesiam, & sanctum suscipiunt baptismum, lumen præclarissimum cernant videntes in ipso omnes adimpletas figuras, & voces prophetarum. Non erat occultandum verbum incarnatum, non erant occultanda verba ab ipso prædicata, non erant celata peccata ab hominibus perpetrata. Ideo nempe de verbo nomine feminis locutus est, quod deperditum est malitia terræ. Vbi autem bonum & optimum cor inuenit, fructum reddit centuplum. Hoc verbum, quod est seminum prædicatione apostolorum, & quotidie seminatur per ora prædicatorum, non venit occultandum, sed tanquam lucerna in sublimi ponendum, ut omnes qui audierint, videant verum lumen Dei ad salutem animarum suarum. Quod autem sequitur, *Non est enim occultum quod non manifestetur* ad incredulos Iudæos referendum ipsa litera demonstrat. Namque hoc est quod

Simeon

Verbum
Dei lu-
cerna.

Iudæorum
incredulorum
ocultæ cogitationes
reuelatæ sunt.

Simeon iustus (qui hoc lumen prædica-
uit beatissimæ virginis dei paræ Mariæ)
dixit, Et tuam ipsius animam doloris
pertransibit gladius, vt reuelentur ex
multis cordibus cogitationes. Occultæ
cogitationes pharisæorum & scribarū,
principiumq; sacerdotum manifestatæ
sunt cum dñm nec receperūt, imò etiā
occiderūt. In propria (inquit beat⁹ Ioan.
cap. 1.) venit, & sui eum non recepe-
runt. Igitur ij, qui eum præ cæteris re-
cipere tenebantur, quibus lex & prophe-
tæ notierant, spreuerunt primi, & cru-
cis morti adduxerūt. Quorū consilia in
vniuerso orbe (quæ occulta erant) in pu-
blicum venerunt, cum eorū duritia, &
malitia per apostolos prædicata sint, &
vsq; in hodiernum diem prædicentur,
scribantur, & typis mandentur. Nemo
ergo qui vitam malam hypocrisis coo-
pertam agit, speret se nunquam mani-
festandū. Manifestabitur profecto & in
hoc seculo quando morietur, & in futu-
ro quando iudicabitur. Non solū autem
in iudicio finali, cū secundū beatum apo-
stolum Paulum omnes nos exhiberi
oportet ante tribunal Christi, vt refe-
rat vnusquisq; pro vt gessit, siue bonū,
siue malū, sed etiam in iudicio priuato
vniuscuiusq; morientis coram sanctis
& angelis Dei publicabitur, qui volens
coram populo iustus apparere, coram
Deo plenus est rapina, scortationibus,
& iniquitate. Mirabilis Deus in suis
consilijs manifestatur, cum hæc gens sa-
cerdotum, pharisæorum, & scribarum
non solum domino resurgente, & Hie-
rosolyma à Romanis principibus diru-
ta, & solo æquato templo iniquissima,
& abundans vitijs abominabilibus appa-
ruerit, sed vsq; in hodiernum diem per
vniuersum orbem sic proclametur, scri-
batur, & (provt diximus) eorum mali-
tia nuntietur, quæ iam prius per pro-
phetas & librum sapientiæ fuerat præ-
dicta. Videte ergo quid audiatis. Hoc
ad sequentem sententiam refertur: vo-
luit enim dominus beatos apostolos
promptos & vigilantes reddere ad ea,
quæ sequuntur cum ait, *Qui enim ha-
bet, dabitur illi: & qui non habet etiā quod
putat se habere, auferetur ab illo.* Auge
nobis fidem, dixerunt apostoli domino.
Fidem iam habebant, adauctam tamen
postulabant. Responsum est illis, Si ha-
bueritis fidem sicut granum synapis, di-
cetis huic arbori moro: Eradicare, &
transplantare in mare, & obediet vobis.
Ecce, qui habent, augetur illis. Simile
Marc. 9. legimus de illo patre offerente
domino filium à dæmonio vexatum.
Cui cum dominus dixisset, Si potes cre-
dere, omnia possibilia sunt credenti, cō-
tinuū exclamans cum lachrymis aie-
bat, Credo domine, adiuua incredulita-
tem meam. Aucta est illi fides, eiectusq;
immundus dæmon à puero. Ecce qui
habet, dabitur illi. Nemo enim ad do-
minum accedit pauper, quin euadat
diues sanctitate. Ita publicanus, qui no-
lebat oculos in cælum leuare, sed percu-
tiebat pectus suam dicens, Deus pro-
pitius esto mihi peccatori, habebat dis-
plicitiam peccatorum: adaucta est illi
remis-

Habenti
dat & au-
get domi-
nus.

remissio eorum, descenditq; iustificat°. Qui autem non habet, (quales erant pharisei, sacerdotes, & legis doctores nihil habentes, nisi apparentem, sed falsam vitam) etiam quod putat se habere, hoc est apud homines bona fama, & virtutum fucata ostentatio auferretur ab eis, dum eorum falsa vita, & corrupta interius mens manifestabitur, & in præsentis seculo, & vsque in finem mundi nota fiet omnibus, qui in terris, & qui in cœlis, & qui in inferno sunt. Talis est finis hypocritarum, tali concluduntur extremo. Econtra vero qui habent bonam vitam & conscientiam, dabitur illis & augebuntur. Ibunt de virtute in virtutem (inquit Dauid, ps. 83.) videbitur Deus deorum in Sion. Gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 102. in euangelium beati Luca ex cap. octauo.*

Venerunt autem ad illum mater & fratres eius, & non poterant adire eum pro turba. Et nuntiatum est illi: Mater tua & fratres tuistant foris volentes te videre. Qui respondens dixit ad eos: Mater mea, & fratres mei ij sunt, qui verbum Dei audiunt & faciunt. Ne autem errandi vel leuissima ignorantibus legem detur occasio, sciendum est inter Hebræos, & in tota scriptura fratres non tantum uterinos germanos, sed etiam cognatos propinquiores dici. Nepe Gen. 14. Loth

filius Aram fratris Abraham, ipsi Abraham dicitur frater. Saram etiam neptem ex Aram fratre Abraham sororem suam dixit. Gen. 20. Ad prædictum Loth ex eodem fratre nepotem ait Abraham, Fratres enim sumus. Isaac etiam dixit Rebeccam sororem. Exodi etiam. 2. legitur quod Moyses egressus est ad fratres suos, & vidit quendam Ægyptium percutientem quendam de Hebræis fratribus suis. Cognatos ipse Moysi, siue de populo eodem Hebræorum fratres vocauit scriptura. Ipse etiam dominus discipulos suos fratres vocauit Ioan. 20. dicens Mariæ Magdalene, Vade, dic fratribus meis, Ascendo ad patrem meum, & patrem vestrum. Apostolus ad Hebr. 2. ait, Propter quam causam non confunditur fratres vocare eos dicens, Nuntiabo nomen tuum fratribus meis. Ad Petrum dominus Lucæ, 22. Tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Et Petrus Iudæis, Act. 1. Viri fratres. Apostolus Paulus ad Hebr. ultimo, Salutant vos fratres de Italia. Omnes eiusdem sanguinis, eiusdem magistris discipulos, eiusdem regni & nationis incolas consuevit scriptura fratres dicere. Siue ergo de ipsa virgo comitaretur à suis nepotibus filijs Mariæ Cleophæ, & Mariæ Salome, siue ab alijs consanguineis suis, vel ab aliquibus discipulis domini: vnicus est Christus dominus sacratissimæ matri suæ. Solus enim rex in porta clausa, quam vidit Ezechiel, panem comedit: sola virgo concepit & peperit, & post partum virgo in perpetuum

Fratres etiam appellat scriptura cognatos discipulos & cognatos.

in scriptura dicitur pro pinquiores cognati & sanguinei. etc.

tuum

tuum permansit. Quia poena pleteretur sponsam regis tangēs? Quantò igitur maiora meretur supplicia, qui audet temerè existimare dñm non esse vnicū deiparæ virginis? Vnicus est in cœlo patri, vnicus & in seculo matri. Fratres ei⁹ consanguinei sunt & discipuli. Venit autem sacratissima virgo vt videret vnicū, quem iā passā fuerat aliquot diebus abesse: venerunt & consanguinei aliqui. Illa materna intentione, & amore suauissimo: illi (prout tangit Marc. 3.) aliqua intentione seculari, ne maceraretur cōtinuo prædicationis & peregrinationis per totā Iudæam labore: ne forte deficeret, à quo sperabant ipsi tēporaliter refectū iri. Hoc utiq; sonat illud beati Ioan. 7. Cum prope esset dies fest⁹ Iudeorū, dixerūt ad eū fratres eius, Transi hinc & vade in Iudæā, vt & discipuli tui videāt opera tua que facis. Si hæc facis, manifesta te ipsū mūdo. Quib⁹ respondit dñs, Tēpus meū nondū aduenit, tēpus autē vestrū semper est paratū: non pōt mūdus odisse vos. Cupiebant illi tēporalib⁹ abūdare bonis ex mirabilibus dñi, & prædicationib⁹ eius. Quē admodū & filij Zebedæi dexterā et sinistra postulauerūt. Et cū iam dñs vellet in cœlū cōscēdere, de tēporalibus solliciti dixerūt, Dñe si in tēpore hoc restitues regnū Israel? Hæc est seculi via, hæc vita, hic actus, velle à consanguineis prædicatoribus, siue beneficiarijs dimidiū eorum, que possidet: illosq; stimulare, vt a secularibus siue regibus, siue nobilibus redditus, & fauores sibi postulent. Et nunciatum est illi,

Mater tua & fratrestui stant foris volentes te videre. Quis autem hoc nuntiauerit non dicit euangelista, neq; quo zelo motus id nuntiauerit. Beatus Matth. c. 12. ait, Dixit autem ei quidam: Marcus vero, c. 3. ait, Et dicunt ei. Bis forte nuntiatum est domino adesse deiparam matrem ab vnō, deinde alio, vel pluribus. Optima charitas est nuntiare Christo adesse aliquem, qui illū videre desiderat, & sic proximorū Deo præsentare orationes, & pro ipsis proximis preces fundere Chro dño, vt tandē sic adiuti perueniam⁹ omnes ad ipsi⁹ deitatis visio nē. *Qui res p̄ odens dixit ad eos.* Hinc aperte beat⁹ Lucas ostēdit à duob⁹ sinul, vel sigillatim nuntiatū esse. *Mater mea & fratres mei y sunt, q̄ verbū Dei audiūt, & faciūt.* Qui enim alit pauperes, mater efficitur Chri: quia quodcūq; vni ex minimis ei⁹ facit, illi facit. Et qui illū in carcere visitat eius est frater. Tantū voluit Christus dñs magnificare & extollere charitatis officia, vt iam non ipsis quibus largiuntur, sed sibi ipsi facta cōmemoret, & tanquam sibi facta suscipiat, & suscepta præmiet. Quod Matt. 25. in discussione iudicij faciēda dñm dixisse apertissimo sermone cōscripsit: Venite bñdicti patris mei, percipite regnū, quod vobis paratū est ab origine mundi. Esuriui, dedistis mihi manducare: sitiui, dedistis mihi bibere: nudus eram & cooperuistis me. Et cætera quæ sequuntur, concludens, Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Hi sunt, qui verbū Dei audierūt, & fecerūt illud. Quos dñs m̄res

Vnicus
Dei paræ
virginis
illi⁹ Chri
stus.

Tempo-
ralia cō-
moda &
bona ex-
pectabat
Iudæi à
Mæisia.

Tempo-
ralia itē
bona exi-
gunt con-
sangu-
inei Ecclē-
siastico-
rum,

Charita-
tis officia
Christus
magnita-
cit, & præ-
miiatur.

& fratres appellauit, vt cognoscamus quanta retribuēda sit merces bene operantibus, cum matres & cognati domini nuncupent. Venit enim dominus querere genus humanum, quod perierat, verbi prædicationi vacabat, & tunc temporis illi instabat. Noluit interrompere doctrinam verbi vt videret dei-

Affectus nullus temporalis interruptat diuina.

param matrem, quam summoperè diligebat, si quidem summa dilectione digna erat, cui tanta donata est gratia, vt mater Dei nominetur, & verè existat. Quod fecit, vt prædicatoribus verbi Dei exemplum daret, ne ob aliquem affectum temporalem, etiam si sit iustus, remissio verbi diuini fiat, neue vnquam interruptatur. Tunc profectò aderant apostoli, & domini discipuli, quibus præcipiendum erat neminem per viam salutare, dum discurrent ad disseminandum verbū Dei. Non quòd salutatio submissionis capitis prohibeatur, sed ne dum colloquendo & confabulando via conficitur, prædicationis studium minuat. Exemplum aptissimum prædicatoribus datur silendi, ne dum confabulationibus siue in via, siue domi vacant, feruor spiritus tepescat: & dum ab ore frigidum verbum exit, corda auditorum non accendat. Quod ipse dominus auertat gratia sua, cui cū patre & spiritu sancto est honor, gloria & imperium per omnia secula seculorum.

Amen.

¶ *Tractatus. 103. in euangelium beati Lucae ex cap. octauo.*

Factum est autem in vna dierum & ipse ascendit in nauiculam, & discipuli eius. Et ait ad illos, Transfretemus trans stagnum. Et ascenderunt: & nauigantibus illis obdormiuit. Et descendit procella venti in stagnum, & compellebantur, & periclitabantur. Accedentes autem suscitauerunt eum dicentes, Præceptor peri-

mus. At ille surgens increpauit ventum, & tempestatem aquæ: & cessauit, & facta est tranquillitas. Dixit autem illis, Ubi est fides vestra? Qui timentes mirati sunt, ad inuicem dicentes, Quis putas hic est, quia ventis & mari imperat, & obediunt ei? Et nauigauerunt ad regionem Gerasenorum, quæ est contra Galilæam. Non otiosè vtique dominus transfretauit, magnum illi è regione Galilææ seruabatur miraculum. Consuetudine sua ineffabili misericordia voluit afflicto cuidam homini, & à dæmoniaca legione sæue vexato succurrere, vt sequenti videbimus tractatu. Voluit etiam discipulos suos strenuos milites futuros, ad conuersionem orbis exercere, ne vnquam quodcunque infortunium timerent, etiam si repente & ex improviso sibi superveniret. Ingressus est igitur nauiculam, quæ beati Petri existimatur, quoniam de hac ad littus Capharnaum docuerat populum: etiã in hac contigit illa magna illa captura piscium, vt supra cap. 4. legimus. Transfretantibus autem illis in regionem illam Gerasenorum ad illū hominē sanandū, quem diximus, obdormiuit dominus in puppi ascendens super ceruicem,

Concionatoribus infortunia aut imminētia pericula non timenda.

vt

ut ait beatus Marcus. Transfretare pro
 salute proximorum, pastorum & prædi-
 catorum proprium officium est. Ideo
 dominus vna cum discipulis in nauicu-
 lam ascendit. Videant quibus anima-
 rum cura inest, ut nihil periculi, nihil la-
 boris omittant, ut sibi commissis ani-
 mabus medeantur. Dormiens dominus
 secundum corpus assumptum (nec du-
 bium quin fessis membris ex assiduo la-
 bore obdormiuerit) vigilabat secundum
 quod Deus, qui vbiq; præsens aderat,
 vigilabat etiam secundum portionem
 animæ superiorē qua beatus erat. Dor-
 miente domino sæua oritur tempestas.
Quidni? Etenim si Christus nobis dor-
 mit, ingentem patiemur tempestatem.
 Cæterum non peribit ecclesia, non de-
 ficiet fides quantacunq; hæreticorum
 superueniat tempestas: immò redde-
 tur prospera tranquillitas, quemadmo-
 dum elapsis temporibus Dei misericor-
 dia factum est. Magna fuit Arii tem-
 pestas, diuque durauit: tandem reddi-
 ta est tranquillitas ecclesiæ. Magna fuit
 etiam tempestas Manichæorum, Pela-
 gianorum, Donatistarum, & multorum
 similium monstrorum, qualia vsq; in
 hodiernum diem patitur ecclesia. Red-
 dita est tranquillitas ecclesiæ de illis: cõ-
 fidimus in domino etiam hanc extin-
 ctam fore, fugata, quam nunc nostris
 temporibus patimur, tempestate. Ven-
 ti procella descendit subito. Ventus su-
 perbos signat, qui in flato supercilio fœ-
 tido ore dogmata per orbem spargunt
 dicentes, se velle omnia quæ à domino

Pastori
 & concio
 natorum
 officium.

Hæreti-
 corum licet
 ab omni
 da irruat
 tempestas,
 nauicula
 tamen pe-
 tri non
 mergitur

Ventus
 superbos
 designat
 hæreti-
 cos.

& sancti eius apostolis sunt constituta,
 mutare, eo quod huc vsque à nemine
 sint intellecta. Irrident omnes ecclesiæ
 doctores beatos Gregorium Augusti-
 num, Hieronymum, Ambrosiū, Hila-
 rium, Cyprianum, Chrysostomū. Su-
 per altitudinem nubium volunt volare,
 & super cacumina montium extolli.
 De quibus Prover. 10. Qui nititur men-
 dacijs, hic pascit ventos. Cum ergo illi
 mentiantur ferè in omni doctrina sua,
 ventis similes, & pastores ventorum il-
 los dicit scriptura. Implebatur nauicu-
 la fluctibus, & periclitabantur. Ascen-
 derunt igitur (hoc est in puppim) &
 dominum excitauerunt. Nam & si non
 dormiet, neque dormitabit qui custo-
 dit ecclesiam suam Deus noster, nihil-
 ominus tamen oportet Deum oratio-
 nibus, & assiduis precibus excitare, ut
 auertat ab ecclesia sua omnem hæreti-
 corum tempestatem, & clamare, Præ-
 ceptor multi ex nostris pereunt dum
 carnis illecebris incitati sequuntur hæ-
 reticos, nullam pœnitentiam agentes,
 immò prorsus tollentes carnis macera-
 tionem, quæ orationibus, & ieiunijs, &
 pijs operibus acquiritur. Surgens verò
 dñs increpauit ventum & tempestatē,
 & continuo cessauit, & facta est trāquil-
 litas. Et dixit illis, Vbi est fides vestra?
 Cõmodè docemur quantūcunq; seuiat
 mare, furore excadescat seculū, irati de-
 bachetur hominēs, seper sperare in dño.
 Dauid ps. 70. postquā maximas enarra-
 uit hominū persecutiones, & demonū
 dixit: Ego autē semper sperabo, & adiciās

In omni-
 bus secu-
 li pericu-
 lis, sem-
 per nobis
 sperandū
 in domi-
 no.

super omnem laudem tuam. Timen-
tes mirati sunt subitam tranquillitatem,
præcipue autem modum imperandi
mari & ventis, & promptam elemen-
torum obedientiam. Merito mirantur,
cum insensibilia, & inanimata obedi-
ant factori suo, mens verò humana sæpe
obiurgata non obediat. Accepit homo
libertatem, vt Dei gratia simul vitam
æternam mereretur, ille verò libertate
refugit, voluntate renuit parere impe-
ranti Deo creatori. Satis nos arguit ma-
re, reprehendit procella, quæ dicto do-
mini cessat: nostra autem mens totiens
vocata, vt à peccatis abscedat, non ob-
temperat. Dicebant autem admirati.
*Quis putas hic est, qui mari & ventis impe-
rat, & obediunt ei?* Patet nondum qui
hæc dicebant, plenam de diuinitate
domini habuisse fidem, quam postea
beatus Petrus pro omnibus confessus
est dicens, Tu es Christus filius Dei vi-
ui. Sic paulatim videntes mirabilia do-
mini, & audientes sacra eius verba, in
veram deuenerunt cognitionem do-
mini: à qua passionis tempore decide-
runt, deinde domino resurgente resur-
rexit in eis fides, dicente Thoma, Do-
minus meus & Deus meus. Quæ in
die Pentecostes in eorum cordibus fi-
xa perpetuò permansit. Deuenerunt
autem è regione Galilææ in Gerasen-
orum terram. Quod factum est, vt
absque dubio intelligam, si in fide per-
manerimus nihil hæsitantes, tranquil-
litate suscepta mirabiliter domino hoc
faciente nos deuenturos cum pace in

optatum quietis locum. Vbi iam nul-
la erit ventorum concussio, nulla vis
procellosi maris, nullum seculi pericu-
lum: sed summa cum tranquillitate
perfruemur societate angelorum & di-
uinitatis gloria gratia domini nostri Ie-
su Christi, cui cum patre, & spiritu san-
cto est honor, gloria, & impe-
rium per omnia secula
seculorum.

Amen.

*Tractatus. IOA. in euangelium beati
Lucæ ex cap. octauo.*

ET cum de navi egressus esset ad terram,
occurrit illi vir quidam, qui habebat da-
monium iam temporibus multis, & vestimen-
to non induebatur, nec in domo manebat,
sed in monumentis. Is vt vidit Iesum, proci-
dit ante illum, & exclamans voce magna
dixit: Quid mihi, & tibi Iesu fili Dei ab-
tissimi? Obsecro te ne me torques. Præci-
piebat enim spiritui immundo, vt exiret ab
homine. Multis enim temporibus arripie-
bat illum: & vinciebatur catenis & compedi-
bus custoditus, & ruptis vinculis agebatur à
demonio in deserto. Interrogauit autem illum
Iesus dicens, Quod tibi nomen est? At ille
dixit, Legio: quia intrauerat demonia mul-
ta in eum. Et rogaerunt illum ne impera-
ret illis, vt in abyssum irent. Erat autem ibi
grex porcorum multorum pascentium in mon-
te. & rogabant eum, vt permitteret eis in illos
ingredi, & permisit illis. Exierunt ergo demo-
nia ab homine & intrauerunt in porcos, &
impetu abijt grex per præcepsum in stagnum, &
suffocatus est. Quod vt viderunt factum

qui

Homo
alijs crea-
turis in-
obedien-
tior.

Ex
tio
ga

qui pascebant, fugerunt, & nuntiauerunt in ciuitatem & in villas. Exierunt ergo videre quod factum est: & uenerunt ad Iesum, & inuenerunt hominem sedentem, à quo demonia exierant, vestitum ac sanamente ad pedes eius, & timuerunt. Nuntiauerunt autem illis & qui uiderunt quomodo sanus factus esset a legione. Et rogaerunt illum omnis multitudo regionis Gerasenorum, ut discederet ab ipsis: quia magni timore tenebantur. Ipse autem ascendens nauim reuersus est. Et rogauit illum uir, à quo demonia exierant, ut cum eo esset. Dimisit autem eum Iesus dicens, Redi in domum tuam, & narra quanta tibi fecit Deus. Et abiit per uniuersam ciuitatem prædicans quanta illi fecisset Iesus. Multa in hoc miraculo consideranda ueniunt, multaque mysticè in eo designantur. Non enim rogatus ab aliquo dominus uenit in hanc regionem Gerasenorum, sed sponte sua ad hoc opus perficiendum, solum misericordia motus super hunc hominem, qui à legione demonum maximè torquebatur. In itinere oborta est tempestas illa maxima. Ipsi Geraseni rogauerunt ut discederet ab eis. Homo rogauit ut esset apud dominum, & non est permissus: sed iniunctum est illi annuntiare salutem suam. Quod ipse diligentissimè executus est. Contigit hoc seculo, contigit & unicuique nostrum. Misertus dominus ascendit in nauiculam, in qua obdormiuit nouem mensibus de spiritu sancto conceptus in utero uirginis. Tempestas maxima mundum concutiebat,

ita ut periclitaretur omninò mundus. Excitatus dominus orationibus sanctorum fecit conuiescere tempestatem, assumens super se omnes fluctus peccatorum nostrorum. Inuenit cum primo natus est, genus humanum à demonibus possessum, quod dæmon uolebat dimittere. Iussu tamen domini recessit à credentibus, & ingressus est in infideles Iudeos resistentes. Hi sunt porcorum greges, qui dominum recipere noluerunt, sed à finibus suis eiecerunt. Sanatus homo uoluit semper cum domino esse. Hoc desiderauerunt apostoli, hoc optauerunt discipuli. Nihilominus tamen respondit dominus, Expedi uobis, ut ego uadam, nisi enim abiero, Paracletus non ueniet ad uos: cum autem abiero, mittam uobis eum. Narra quanta fecit Deus. Euntes in mundum uniuersum, prædicate euangelium omni creaturæ. Quod diligentissimè perfecerunt. Si autem nunc literam sacri euangelij reflectamus ad nos, unusquisque nostrum cogitans uias suas, cognoscat & prædicabit quanta sibi fecerit Deus. Multis nempe uitijs tenebamur omnes: utinam nunc non teneamur. Quid autem dominus fecerit pro uno quoque nostrum, sanando nunc timore sæui maris seculi huius, nunc alijs, alijsque remedijs & flagellis, ut cognoscamus infirmitatem nostram, sæpe experimur. Nudi enim uero in peccatis incedimus, cum non iam sub tegumento, sed publicè peccamus, Dei timore & po-

Iudæi in creduli porcorum greges.

Alia expositio.

Expositio
tio ele.
gans.

puli verecundia postpositis. Misertus autem dominus paupertatis nostræ, & videns nos iam in loco mortuorū habitare, nullisq; teneri vinculis charitatis, neq; memoria eorū, quæ pro nobis dñs viuens & moriens fecit, sed ruptis vinculis tanquā effrænatos quos huc atq; illuc discurrere errantes, sua nos pietate, & bonitate suscipit, demones expellēs, & ad infideles, qui merito porcorū greges dicuntur, abire permittēs. Qui demones iam nūc veri⁹ dicunt (quonia credūt & cōtremiscunt) dñm Dei esse verū filium. Quod tunc dixerūt fictē ad inuestigandam diuinitatem dñi, quam à tētatione in deserto vsq; ad exitum crucis nūquam perfectē cognouerūt. Si enim cognouissent (inquit beatus Paulus) nūquam dñm gloriæ crucifixissent. 1. Cor. 2. Glossa ait. 1. cruci affigi fecissent. Dæmon profecto hoc omni cum diligentia procurauit. Vnde beatus Ioannes. c. 13. ait, Cum autē diabolus iam misisset in cor, vt traderet eū Iudas Simonis Iscariotes. Et Paulo post cum dñs dedisset buccellā Iudæ, ait, Et post buccellam introiit in eum Sathanas, & exiuit cōtinuo: erat autē nox. Non dimittebat Iudam diabol⁹ donec traderet dñm. Cum autem dñs illi præ cæteris intinctum panem porrexisset, ne fortē hoc amoris indicio emolliretur cor eius, & ab incepta traditione desisteret, diabolus cor eius (quod iā possidebat) astrinxit, & denuo ingressus calcaria ad tradendū dñm adhibuit. Cum autem quisque nostrum à consuetudine peccandi sanatur, & iam

sanæ mentis effectus, vestitus gratia domini sedet, & quiescit à peccatorū furore ad pedes Iesu, quid aliud restat, quàm deprecari illum ne vnquam à sua permittat societate separari. Quem (quonia corporaliter aspectui humano exhiberi non potest in hac vita, eo modo, quo videbitur in gloria ad dexterā patris sedens) sufficit nobis velatū frequēter in sanctissimo sui corporis & sanguinis sacramento suscipere, & predicare, gratias illi semper agendo in vniuersam ciuitatē in qua nudi & absq; verecundia peccatis plurimis obnoxij viximus, & alios nostro exemplo peccare fecimus, pœnitentiā agere, & publicē annūtiare quanta nobis fecerit Iesus, dum misert⁹ nostri meritis suæ beatissime p̄sionis applicatis, nos à potestate dæmonū eripuit, & de impijs pios fecit, de iniustis iustos, de peccatoribus liberos, & in suam transtulit charitatem, suffocatis gregib⁹ porcorū viciorū scilicet, quib⁹ antea seruibamus. Gratia ipsius, cui cū patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorū. Amē.

*Tractatus. 105. in euangelium beati
Lucæ ex cap. octauo.*

Factum est autem, cum redisset Iesus excepit illum turba, erant enim omnes expectantes eum. Et ecce venit vir, cui nomen Iairus, & ipse princeps synagoga erat: & cecidit ad pedes Iesu rogans eū vt intraret domum eius, quia vnica filia erat ei, ferē annorum duodecim, & hæc moriebatur.

Et

Dæmones nunquā perfectē cognouerit Christum Dei esse filiū, ante passionem eius.

Et contigit dum iret, à turbis comprimebatur. Et mulier quaedam erat influxu sanguinis ab annis duodecim, quæ in medicos erogauerat omnem substantiam suam, nec ab illo potuit curari. Accessit retrò, & tetigit fimbriam vestimenti eius: & confestim stetit fluxus sanguinis eius. Et ait Iesus, Quis est qui me tetigit? Negantibus autem omnibus dixit Petrus, & qui cum illo erant: Præceptor turba te comprimunt & affligunt, & dicis, Quis me tetigit? Et dixit Iesus, Tetigit me aliquis, nam & ego novi virtutem de me exisse. Videns autem mulier quia non latuit, tremens venit, & procidit ad pedes eius, & quam ob causam tetigerit eum indicauit coram omni populo, & quemadmodum confestim sanata sit. At ipse dixit ei, Filia fides tua te saluam fecit, vade in pace. Post legionem immundorum spirituum eiectam à misero illo homine misericordiam consecuto, dominus in Galilæam reuertitur. In quo regressu duo operatur miracula, vnum in muliere tangente retrò domini vestimentum, alterum in resurrectione filie archisynagogi: & interim dum ad vnam vadit, altera prius curatur. Reijciendus dominus erat à Iudæis, & à gentibus suscipiendus. Desperata fuit in vtraque gente salus, nihilominus misericors & miserator dominus à profluvio peccatorum, quæ nomine sanguinis in scriptura accipiuntur, dicente Dauid ps. 50. Libera me de sanguinibus Deus Deus salutis meæ. Et alibi, Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt

dies suos. ps. 54. Ne perdas cum impijs Deus animam meam, & cum viris sanguinum vitam meam, ps. 25. à profluvio (inquam) peccatorum sanauit gentium populos. Postremo autem (secundum Isaiam, cap. 10. & beatum apostolum Paulum ad Rom. 11.) Israel saluus erit. Cecidit nempe Iairus archisynagogus ad pedes domini. Hoc facient Iudæi in vltimo tempore, iuxta illud Isa. 6. Venient ad te cutui filij eorum, qui humiliauerunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi. Turba expectabat, quæ omnibus diebus vel audiebat Dei verbum ab ore domini, vel aliquod miraculum oculis cernebat. Super omnem delectationem consolatur hominē Christi Iesu conuersatio mente tenus, vel dum velatum suscipitur eius sacratissimum corpus: quanto ergo potius eos consolaretur, qui digni fuerunt illum videre, audire, tangere, dum corporaliter inter homines conuersatus est Deus? Fidem huius mulieris in memoriam reuocemus, qui non possumus tangere eius vestimentum manibus, cum iam ad dexteram sedeat patris, non lana filoque indutus, sed mirabili splendore circumdatus. Mentē hæc mulier, fideque tangebatur prius illum quàm corporaliter tangeret. Ideo audiuit, Filia fides tua te saluam fecit. Tangebant profectò qui cõprimebant dominum, tetigit hæc: illos non legimus sanatos, hanc nouimus. Fide igitur si tangamus, sanabimus & nos.

Iudæi in vltimis temporibus saluantur.

Conuersatio christi summam parit consolationem.

Sanguinis nomine peccata in scriptura significatur.

Fide a no-
bis tangē-
tus Chri-
stus, vti
nemur.

Fidei vi-
res

Nullus est ita abditus locus, ad quē fi-
dei non pateat accessus. Ascendit in coe-
lum, & vsq; ad thronum Dei penetrat.
Descendit in terram, & Deū hominē
adorat: Venit in limbū, & Christum il-
lic descendentem veneratur. Intrat ec-
clesiā, & verū credit corpus dñi adesse in
sacramento altaris. Huc, atq; illuc dum
vertitur, vnam tantū credit sanctā ma-
trem Ecclesiam, & apostolicā: vnum tā-
tum suscipit baptisimū: veram peccato-
rum remissionē per sacerdotis absolutio-
nem fatetur. Quocunq; pergit, vnū ve-
neratur Deū in substantia, & in personis
trinum omnia regentē, omnia gubernā-
tem, omnia optimē disponentē. Robo-
rat animū, dat confidentiam orationi. Si
tetigero vestimentū eius (dicebat hęc
mulier intra se) salua ero. Et continuo
dum tetigit, sanata est. Quod dñs sen-
sit, qui eius fidem cernebat, & quē nihil
latebat: & dixit, Quis me tetigit? Beat⁹
Petrus more humano Turbē, ait, te cō-
primunt & affligunt. Vere ò beate Pe-
tre turbę comprimunt & affligunt do-
minum, quoniam non tanta, quanta
hęc mulier, fide accedunt ad dominū.
Hęc autem tangit, & non comprimit,
nec affligit, quia fide tangit, fide accedit
fide salutem consequitur. Deus autem,
qui omnia nouit, & cui cordis arcana
patent, ait, *Tetigit me aliquis, nā ego no-
ui virtutem de me exisse.* Nouit dñs suos,
nouit quos sanat, nouit qui vera illum
fide tangunt, fide (in quam) illa quę con-
fidētia fortissima & immobili postulat,
& credit, & consequitur. De qua beatus

Iacobus in sua epist. c. 1. ait, Si quis autē
vestrū indiget sapientia, postulet à Deo,
qui dat omnibus affluenter, & non im-
properat, & dabitur ei. Postulet autē in
fide, nihil hēsitans: qui autem hēsitat si-
milis est fluctui maris, qui à vento moue-
tur, & circūfertur. Hęc est fides, quam
beatus apostolus Paulus. 1. Cor. 12. annu-
merat inter gratias gratis datas dicens,
Alteri fides in eodem spiritu. Non locu-
tus est de fide illa, quā diximus omnia <sup>Fides du-
plex.</sup>
penetrare, quę per charitatē operatur,
sed de hac super addita, quę datur ad vti-
litatē. Vnicuiq; autem datur manifesta-
tio spirit⁹ ad vtilitatē, & cętera inter quę
cōnumeratur & fides in eodem spiritu.
De hac etiam dictū est Super⁹, c. 7. Ma-
gdalenę, Fides tua te saluam fecit, vade
in pace. Et eadem verba repetuntur ad
hanc, *Filia fides tua te saluam fecit, vade
in pace.* Cum enim fide illa credidisset
Christum dñm posse, cum esset Deus,
peccata remittere, & hęc salutem se cō-
sequi posse, confidentia maxima vtraq;
accessit, vtraq; sanata est: illa à peccato-
rū nexibus, hęc à sanguinis profluuio.
Voluit hęc latere, quoniā secundū legē
Leuit. 15. immūda erat. Dominus autē
voluit manifestare, eam quę secundū le-
gem imunda erat, secundū euangeliū
mundari. Non dñs se subtrahit peccato-
rib⁹ volentibus cōverti ad ipsum. Sicut
enī quicunq; imundus fluentē præclarū
flumen tangit, maculas corporis lauat,
multò magis qui ad mundissimū dñm
accedit flumen aquę viuę, à fordib⁹ pec-
catorū (si vera fide & dolore cordis ac-
cedit)

cedit lauatur à quocunq; detineatur peccato, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 105. in Euangelium beati Lucae ex cap. octauo.

Ad huc illo loquente, venit quidam ad principem synagoga diceſei, Quia mortua est filia tua, noli vexare illum. Iesus autem audito hoc verbo respondit patri puellæ, Noli timere, crede tantum, & salua erit. Et cum venisset ad domum non permisit intrare secum quenquam, nisi Petrum, & Iacobum, & Ioannem, & patrem & matrem puellæ. Flebant autem omnes, & plangebant illam. At ille dixit: Nolite flere, non est mortua puella hæc, sed dormit. & deridebant eum, scientes quia mortua esset. Ipse autem tenens manum eius clamauit dicens: Puella surge, Et reuersus est spiritus eius, & surrexit continuo: & iussit illi dare manducare. Et obstupuerunt parentes eius, quibus præcepit ne alicui dicerent quod factum erat. Primò Iuuenis ad portas ciuitatis Naim, nunc secundo domi puella suscitatur. Homo, qui primò creatus est, deinde mulier suscitatur: vna veruntamen passione, vnoque sanguine pretiosissimo redimuntur. Verè hæc mortua erat, aliàs non nuntia retur patri ne vellet vexare dominum. Qui si non venisset, non reuiuisceret mortua puella. Non enim poterat gener humanum resurgere à peccatorum morte, nisi dominus descenderet ad saluandum eum: nec salutem consecuti sumus

nisi vexato magistro veritatis, ieiunijs, orationibus, per noctationibus, demum flagellis, opprobrijs & morte crucis. Dominus autem cum audisset illam iam expirasse, patrem cõsolatur dicens, Noli timere. Vtrique domine nihil aliud timendum est, præter peccatũ. Siue enim (inquit beatus apostolus Paulus) viuim⁹ siue morimur, domini sumus. Et alibi, Cupio (inquit) dissolui & esse cū Christo. Et beatus Ioãnes in Apocalypsi sua, Beati mortui, qui in domino moriuntur. Mors non separat nos à Deo, immò proximiores facit. Tunc enim Deo appropinquamus, cum à corpore separamur. Pharaonis pincerna dum fuit in carcere faciem regis videre non potuit, solutus à vinculis & vidit, & poculum ministravit. Sic & nos quandiu in huius corporis viculis detinemur, videre Dei nostri faciem non valemus: solutis vero carnis vinculis, qui sine mortali decedit peccato, cum purgatus fuerit (si quæ sibi peccatorum venialium inhæſere reliquæ, siue non completa remissionum mortalium pœnitentia) Deum facie ad faciem videbit, & in enarrabili gloria perfruetur. Itaq; optimè dicitur patri puellæ, Noli timere cum audis filiã iam defunctam, metuendum esset si illam peccatricem nosſes. Sic & matri illius resuscitati iuuenis dicitur, Noli flere. Noli igitur archi synagoge timere, nec timeas illam in posterum non videre: Scito facilius à domino posse resuscitari, quàm à te generari. Tu illam natam duodecim annos educaſti, neq; sine opere

Mors efficit nos Deo esse propinquiores.

re & labore huc vsq; aluisti: dominus verò, qui vnico formauit hominè verbo, de limo terræ, & mulierem de costa hominis: vnico idem etiam nunc verbo in vitam euocabit. Si anima eius in limbo est, seu in purgatorio ad imperiū eius quam citissimè iterum reducet, & corpori immittetur. *Crederantur, & salua erit.* Ecce iterum cōmendat nobis fidem dominus. Mulieri dixit, Fides tua te saluam fecit: huic ait, Crede tantum, & salua erit. Magna virtus fidei, quæ sic commendatur à domino. Illa (inquam) quæ per charitatem operatur, & illa firmissima confidētia, quæ ab his requiritur, vt firmissimè credant hoc sibi dominum, quod postulant, prestiturum. Ecce non prætereundum documentum, quo clarissimè edocemur vnus fidem alijs, pro quibus oratio funditur, prodesse, & postulata impetrare. Pater orationem domino profilia effundit: dominus illi commendat fideliter, & efficaciter credere illam se posse resuscitare. Malleo hoc contunduntur nostri temporis hæretici, qui nolunt prodesse nobis sanctorum deprecationes: cum etiam ad resurrectionem mortuorum patris huius puellæ fidem & deprecationem ad resurrectionem filix profuisse manifestè sacrum nos edoceat euāgelium. Ingressus dominus domum, videns flentem familiam consolatur: ceterum irridetur (carnalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei) quia illa dixerat non esse mortuam, sed sopore pressam. Illis quidem mortua erat, do-

mino vero (& si verè mortua erat) dormiebat, quoniam verbo vnico potest, quos vult, viui ficare facilius, quàm quiscumque amicum à somno excitare. Noluit veruntamen in cubiculum puellæ intrare aliquem præter matrem & patrem puellæ, & tres illos beatos apostolos. Etiam ad mortuam foeminam noli introire (quisquis es) sine testibus sanctis & coniunctis, parentibus, seu cognatis. Solus dominus introire poterat, & puellam manu rediuiuam, & resuscitatam foras educere, & parentibus tradere: voluit tamen propter nostestest huius miraculi adhibere. Etiam si miracula facias, ô homo, neq; ad quantumcunque mortificatam foeminam ingrediaris, nisi quinq; adhibitis testibus. In ore duorum, vel trium testium stat omne verbum. Fragilis si quidem caro nostra ad veram animæ & corporis puritatem seruandam quinq; requirit, Scilicet beati Petri fidei firmitatem, Ioannis puritatem, Iacobi (qui luctator interpretatur) resistentiam, & patris intellectum. s. rectum, & voluntatis, quæ tanquam mater habetur, bonam inclinationem. Voluit etiam dominus nos edocere, mortuos peccatis, si non dum publico sint infamati sermone, secreto monere, secreto mederi, secreto curare. Inuenis corā omni populo demortuus publicè resuscitatur. Et apostolus ait, Peccantes coram omnibus argue, vt & cæteri timorem habeant. i. Timo. 5. Puella verò in cubiculo secreto defuncta secretè resuscitatur. Repressit dominus turbam ne domum

Fœminæ non ad eū dicit etiam mortuæ, sine testibus.

Fides ingentē habet virtutem.

Fides vnus prodeit alteri, pro quo oratio funditur contra hæreticos.

Peccata secreta secretè curanda.

superiores spiritus, nisi illi à Deo conferratur. Præstat enim naturæ viribus dæmon anime hominis, vt illi nocere queat, nec ab illo possit expelli, nisi Dei virtute. Primò igitur dicit virtutem, deinde potestatem. Gratia porrò homo dæmoni præstat, quia dæmon nec gratiã habet, nec in statu, quo est, damnationis illam habere potest: repugnat nempe gratia impio damnatorum statui. Virtutem igitur & potentiam tribuit dominus apostolis ad pellendos è corporibus obsessorum dæmones (quam natura homini non præstitit) maiorem fortitudinem illis tribuens, quàm sit dæmoni, & superiorem potestatem, cum sit ipse Deus & dominus author superiorum spirituum & hominũ. Qui enim volunt sua potentia naturali hos superare, inuaduntur ab eis, sicut contigit Act. 19. filijs principis sacerdotum nomine Secuæ, qui in nomine Iesu dæmones volebant pellere. Respondens autè spiritus nequam dixit eis, Iesum noui, & Paulum scio (quia dicebant dæmonibus, In nomine Iesu, quem Paulus prædicat) vos autem qui estis? Et insiliens homo in eos, in quo erat dæmonium pessimum, & dominatus amborum inualuit contra eos: ita vt nudi, & vulnerrati effugerent de domo illa. Non enim quisquam debet egredi limites naturæ suæ, siue virtutis, immo semper minus opinari de se, & minora aggredi, & infra terminos suæ virtutis consistere potius quàm longe abire. Languores etiã illis committuntur: potentiam enim re-

quirunt supernaturalem, cum subito sint curandi, & expellendi ab ægrotantium corporibus. Natura quippè paulatim operatur, virtus verò Dei potentialiter, prout vult. Itaq; hæc tria cõmittuntur apostolis, vt miraculis doctrinam confirmet. Datur nobis magnum exemplum postulandæ à Deo virtutis, quatenus doctrinam, & si non miraculis, saltem vitæ exemplo confirmemus, vt possimus ab animabus peccatorum dæmones virtute verbi Dei pellere, & languores prauorum morum eodem verbo sanare gratia Dei. Non enim sine magno mysterio in principio apostolicæ prædicationis hæc dominus apostolis largitur virtutes. Quibus donis munitos misit illos (inquit euangelista) prædicare regnum Dei, & sanare infirmos. Ad bonum nuntium annuntian- dum mittuntur cum iam regnum Dei adesse prædicarent, quod eo vsq; nunquam præsens, sed futurum propheta prædicauerant. Misericors dominus & misericors non solum illos voluit animarum curam gerere, sed & corporũ. Et sanare (inquit) infirmos. Tanta est Christi domini charitas, tanta erga nos miseratio, vt non tantũ animabus medeatur, sed & corporibus. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis (inquit David, ps. 102.) qui sanat omnes infirmitates tuas. Ad quod munus exercendum ab omni cura liberus vult dominus esse prædicatores suos. Vnde subditur, *Et ait illis, Nihil tuleritis in via neque virgam, neque peram, neque panem, ne-*

Virtus à Deo postulanda cõcionatoribus.

Immensa Christi erga nos claritas.

Dæmon viri naturæ præstat anime hominis, homo vero dæmoni gratia

Intra limites virtutis suæ quisque se contineat.

que

bi iniunctum fuerat officium, circum euntes castella, & annuntiantes euangelium regni, & curantes infirmos. Ne quis de collata sibi gratia multū sibi tribuat, considerandum est Iudam Iscariotem traditorem inter sanctos apostolos vnum de prædicantibus, & miracula faciētib; extitisse: culpa deinde sua, & superba cupidaq; voluntate ad illud supremum deuenisse flagitium venditionis & traditionis domini. Itaq; semper in timore viuendum est, & sicut ait Psalmista, Seruite domino in timore, & exultate ei cū tremore. Et ps. 33. Venite filij adite me, timorem domini docebo vos. Non solum autem peccatores, sed etiam iustos, & qui consolationibus spiritualibus visitantur exultare oportet cum tremore. Si enim domini vnus ex duodecim discipulis traditor fuit, si ille, qui prædicauit & euangelizauit, in tam horrendum facinus incidit, & desperatus obiit, quis non timebit? Si quando (inquit Iob) ridebam ad eos, non credebant. Ex persona Iob dicitur seruis eius, ex persona Dei interpretatur sanctis eius. Qui enim norunt fragilitatem suam, & in mentem reuocant ruina angelorum, casumq; primi parentis & Iudæ, etiam si sæpe visitentur à domino spiritualibus consolationibus, & se existiment satis mortificatos, nihilominus non sibi credunt, neq; securos se reddunt: Verum singulis diebus & horis se circumspectantes, & speculantes conscientiam suam, licet nihil incultum inueniant, non tamen se securos existimant

In timore Dei viuendum etiam iustis & spiritualibus hominibus.

sed cum beato apostolo Paulo clamāt, Nihil mihi cōsciū sum, sed non in hoc iustificatus sum: qui autem iudicat me dominus est. I. Cor. 4. Reuersi sunt apostoli, & narrauerunt domino quæcunq; fecerunt. Sic profectò domino reddere debemus, quas in eius nomine virtutes operamur, nomini eius gratias agamus dicentes cum Psalmista, Non nobis domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Et cū beato apostolo Paulo, Qui gloriatur, in dño gloriatur. Qui enim suam gloriam siue prædicando, siue docendo, siue aliud opus bonum operando quærit, amen dico vobis (dicit dominus) receperūt mercedem suam. Merces eorum vana audientium laudatio est: qua aliquādo ita extolluntur, vt etiā in hac vita puniantur. Sic fuit punitus Herodes, non ille de quo nunc loquitur euangelium, qui decollauit Ioannem, & derisit dominum in passione, sed ali⁹ Agrippa, qui Act. 12. decollauit Iacobū, & beatum Petrum in vincula coniecit, Qui cum concionaretur apud Cæsaream Palæstinæ, quæ Turris Stratonis antea dicebatur, acclamante turba, Dei voces & non hominis, percussus est ab angelo domini, & consumptus à vermibus mortuus est. Sed ne qua in hoc nomine errādi cuiquam occasio relinquatur, aduertendum est tres præcipuè in sacris literis Herodes reperiri. Primus Herodes cognomento Ascalonita ab Ascalone Idumææ vrbe appellat⁹ (erat enim Idumæus) qui innocentes occidit. Secundus fuit Herodes Antipas ei⁹ filius,

Gloriam se amare, nec in bonis operibus quærat.

Herodes tres fuisse.

filius, qui decollauit Ioannem, dominū-
q; in passione derisit. Tertius Herodes
Agrippa Aristoboli filius, qui Iacobum
occidit, & Petrum in vincula coniecit.
Huic successit filius Agrippa (non ta-
men dicebatur Herodes) cuius fit men-
tio Act. 25. & 26. Ille ergo secundus He-
rodes Antipas qui decollauit Ioannē,
& dominum in passione derisit, est de
quo hic loquitur euangelista. Qui au-
diens mirabilia domini miratus est di-
cens, Ioannem ego decollauit: quis est
iste, de quo ego talia audio? Recordaba-
tur sceleris sui non ad poenitentia agend-
dam, sed remordēs cōscientia illum in-
tus pungebat, qui continuò recordatus
est quemadmodum Ioannem decolla-
uerat. Non desunt iniqui, qui iuxta Salo-
monem gloriantur cum malefecerint,
& exultant in rebus pessimas. Prouer.
2. Quibus memorandum est quotiens
de commissio mortali gloriantur & exul-
tant, iterum peccare, cum magis dete-
stari deberent scelera sua quàm ob com-
missa exultare. Atqui iam nunc audia-
mus turbam vocib; tumultuantem, &
fortassis (quod sanctus euangelista ta-
cet) à sacerdotibus, scribis, & pharisæis
suasam. Hæsitabat (inquit sacer euan-
gelista) Herodes, eoquòd diceretur à
quibusdam, Quia Ioannes surrexit à
mortuis, à quibusdam verò, Quia He-
lias apparuit: alijs autem, Quia prophe-
ta vnus de antiquis surrexit. Neminem
tamen horum audimus dicentem, Quia
Mefsias in lege promissus aduenit. O ce-
cam turbam, ô plebem seductam, ô ma-

litiam pharisæorum, scribarum, & sa-
cerdotum nullis vnquam verbis satis
admirandam, & detestandam. Quare
non legem perquiritis? Quare non pro-
phetas legitis? Quare hebdomadas Da-
nielis non ante oculos ponitis? Quare
Iacob prophetiam de Mefsia, & tem-
pore aduentus eius non cogitatis? Ioan-
nes Baptista signum & miraculum fe-
cit nullum: quid si resurgat à mortuis?
Helias quid fecit præter suscitationem
filij viduæ: & igne de cœlo super sacrifi-
ciū delapsum presentib; prophetis Baal,
& qui quagenarios occisos? Vbi tot mor-
tuorum resurrectio, non oratione præ-
missa velut Helias, sed solo verbo sicut
Deus: vbi leproforum innumerorum
curatio, demoniorum à corporib; ob-
selsis expulsio, cæcorum visus restitutio
& à natiuitate cæco donatio, vbi surdo-
rum aures patentes, vbi omnium infir-
mitatum integra perfectaq; sanitatis re-
stitutio, vbi prædicatio regni cœlorum,
vbi peccatorum remissio, vbi paralyti-
corum integra perfectaq; vnico verbo
reddita salus & robur, vbi claudorū &
debilium saltatio: Hæc opera non sunt
beati Ioannis, neq; Helias, neq; alicuius
ex antiquis prophetis: sed sunt illius, qui
secundum diuinitatem vnicus est pa-
tri, & secundum humanitatem vnigeni-
tus est ex tempore matris. Consideremus
igitur in quantam possumus de-
uenire dementiam, nisi à domino illu-
minemur. Isti enim verò non in malā
partem opera domini retorquebant,
cæterum non illa in veram partem in-
telli-

Pharisæo-
rum Scri-
barum &
Sacerdo-
tum in-
credibili-
s maliti-
a & eg-
ritas.

De com-
missio pecc-
to gloria
iterum
peccant.

telligebat. Opera enim uero, que nemo alius fecit non illum arguebant Heliã, neq; Ioannẽ, neq; vnũ ex antiquis prophetis, sed Mesiã. Ne autem verũ solẽ agnoscerent, has hominis aduersas scintillas dæmon illis ante oculos vibrabat, ne quis ipse esset, agnoscerent, sed nihilominus aliquam sanctitatem profiteretur. Sub hac specie boni sæpe sedemon transfiguratur in angelum lucis. A quã tatione nos ipse liberet, qui cum patre, & spiritu sancto verus Deus & homo dominus noster Iesus Christus uiuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Dæmonis tentatio sub specie boni.

Tractatus. 109. in euangelium beati Luca ex cap. nono.

Quod cum cognouissent turba secuta sunt illũ. & excepit eos, & loquebatur illis de regno Dei, & eos, qui cura indigebant, sanabat. Dies autẽ cæperat declinare: & accedentes duodecim dixerunt illi, Dimitte turbas, ut euntes in castella villasque, que circa sunt, diuertant, & inueniant escas: quia hic in loco deserto sumus. At illi autẽ ad illos, Vos date illis manducare. At illi dixerunt, Non sunt nobis plusquam quinque panes, & duo pisces, nisi forte nos eamus & emamus in omnẽ hinc turbã escas. Erant autẽ ferẽ v. ri quinque millia. At illi autẽ ad discipulos suos, Facite illos discubere per conuiuia quinquagenos. Et ita fecerunt, & discubuerunt omnes. Acceptis autẽ quinque panibus & duobus piscibus, res exiit in cælũ & benedixit illis, & fregit, & distribuit discipulis suis, ut ponerent ante turbas. Et manducauerunt omnes, & saturati sunt. Et sublatũ est

quod super fuit illis fragmentorum copinã duodecim. Cum secessisset dñs cum discipulis in desertum Bethsaidæ, quod erat trans mare Galilææ secundũ Ioan. c. 6. secuta sunt illum turba. Quocunque se vertat Christus dñs, sequamur illum siue bona tribuat, siue labores, siue paupertatẽ, siue diuitias, in omni tẽpore benedicamus illi, & in omni tẽpore sequamur illum (procul dubio si quis ipsum verẽ sequatur, excipietur ab ipso) & docebit nos, & si necesse sit, à quacũq; animã, siue corporis ægrotatione sanabit. Sequitur turba, nec reijcitur, sed excipitur, docetur de regno Dei, & qui infirmi sunt, sanãtur. Cũ iam declinaret dies discipuli miseretur turbæ, fortẽ & ipsos fames vrgebat. Misericordes futuros discipulos dñs docet. Cum enim ipsi misericordiam cõsecuti sint, æquũ est, ut etiã miserorum misereantur. Quod post domini admirabilẽ ascensionem fecerunt, & nunc iam faciũt. Quẽadmodum & dñm pro Chananæa muliere interpella uerunt dicẽtes, Dimitte eã, quia clamat post nos. Nunc autẽ rogant ut dimittat turbas, hoc est abire præcipiat. Erat enĩ turba sic verbis & miraculis dñi intẽta, ut nec corporalis famis recordaretur. Lõge abire discipuli implorant, miserator dñs propè pascere festinat. Non enĩ vult huic fami per longa interualla succurrere, sed propè fatiare sequẽtes se. Nec enĩ verò si irent in proximas villas & castella, cum essent quinque millia, inuenirent paratos pro tanta multitudine cibos. Qui sequuntur Iesum, non egent

Christũ
semper
sequi de-
beamus in
omni e-
uentu.

Discipu-
li domi-
ni miseri-
cordes.

ire

ire in vicis & castella : ipse diues est in omnes, qui sequuntur, & inuocant illū, nec ab alio saturari quis potest. Omnia quæ in mūdo sunt famem expellere possunt, satiari autem minimè. Etiam si alicui vniuersum tribuas orbem, satiari minimè potest. Famem quidè repelles quia non est vltra quod illi dones, cæterum restat aliquid quod ille desideret. Satiabor (inquit Dauid ps. 16.) cum appa- ruerit gloria tua. Hoc dominus sciens ait illis, *Facite illos discumbere per conuiuia quinquagenos.* Ann^o iubilei est quinquagesimus, quo in lege serui manu mittuntur, hæreditates pauperibus restituuntur. Ideo forte dominus per quinquagenos præcipit discumbere, & non per centenos, vt significet tempus suam tempus esse remissionis, libertatis, & lætitiæ. Cum discubissent acceptis dominus panibus & piscibus aspiciens in cælum benedixit & fregit, deditque discipulis, & discipuli apposuerunt turbis. Qui enim sunt distributores bonorum, cum panem in manib⁹ habent ad distribuendum, siue sint reges, siue prælati oculos debent in cælum leuare. Panem in manibus, oculos in cælum debent habere, ne distribuant coram sediscumbentibus, nisi quomodo secundum Deū iudicauerint distribuendum. Quemadmodū enim in cōmutatiua iustitia possunt iudices si non obseruent quod iustū est, multū errare. multū q; peccare, sic reuera in iustitia distributiua possunt distributores multū errare, multūq; peccare, dum affectione carnis,

vel fauore humano illi, qui min^o dignus est, siue qui minora habet merita, tribuunt ea, quæ iustius alijs qui maiora habet merita debebatur. Ex illa igitur quinq; panum & duorū pisciū materia, dñs in manibus sacratissimis suis multiplicauit in tot millia hominū panes & pisces, vsq; ad satietatē: plusq; collectū est, quàm per apostolos à manibus domini traditū esset, cū duodecim cophinos plenos collegerint in magnitudinis miraculi cōfirmationē. Sunt qui dicāt per hæc septē sacramēta signari quinq; necessitatis, duo verò volūtatis, prout sūt ordo sacerdotalis, & matrimoniū. Quæ conuenienter possunt aptari, cū his sacramētis nutriamur in sancta ecclesia, nec vnquā deficiāt, & multitudo fideiū his pascatur, semperq; abundet cophini gratiarū, quibus ea suscipiētes ad vitā præparentur & demū perueniāt sempiternā. Ceterū proprius diuina nobis videtur in hoc miraculo providētia figurari, qua Deus dñs noster vniuersum pascit mundū: nec solum homines, verum etiam (iuxta illud ps. 144. Oculi omnium in te sperant dñe, & tu das illis escam in tēpore oportuno, aperistu manū tuā, & imple omne animal benedictione) oues, boues, vniuersa pecora, & volatilia, pisces maris, oñe reptile, quod mouetur vbiq; oēs homines siue paganos, siue gētiles, hereticos etiā & schismaticos. Postremò cōsiderandū est quomodo beati apostoli obedientes fuerūt dicto dñi. Fecerunt per conuiuia quinquagenos discūbere, cibū apposuerunt, collegerunt quæ supererant : vt

Homo in
satiabilis
est rerū
terrena-
rum.

Leuiti
25.

In distri-
butiua
iustitia
quæ ad-
uertēda.

Diuina
providē-
tia cun-
cta in or-
be pasce-
tur.

primatis inique, & sanguinem innocen-
tem ne effundatis in loco isto. Si enim fa-
cientes feceritis verbum istud, ingredi-
tur per portas domus huius reges, seden-
tes de genere Dauid super thronū eius,
& ascendentes currus & equos, ipsi &
serui & populi eorū. Quod si nō audieri-
tis verba hæc, i me metipso iuravi (dicit
dominus) quia in solitudine erit do-
mus hæc. Profectō non parui penden-
da sunt verba hæc, sed magni facien-
da ab omnibus regibus & principibus
audientibus verba domini, & volunta-
tem eius, ne eorum regnum deficiat,
vel à natione in nationem alterā trans-
feratur. Quod autem apostoli disfidunt
posse tantam multitudinem saturari in
deserto, nobis satis ostendunt hominis
impotentiam. Quod autem Christus
dominus præcipit discumbere turbam,
& illis ministrat abundantiam cibi, con-
fidendi in domino nobis exemplū præ-
bet deficiente natura, & auxilio homi-
nis. Bonum enim uerō est confidere in
domino, quàm confidere in homine.
Bonū est sperare in domino, quam spe-
rare in principibus. Quod autem satu-
ratur, & superat panis, alimoniam Dei
demonstrat abundare, & super esse ne-
cessitatibus nostris. Ea uero, quæ à se-
culo, vel humano labore siue industria
acquiruntur, defectum in sese continere
ostēdit: nec enim quisquam qui non est
dines in Deo, dicit vnquam, sufficit, sed
semper fitit. Qui biberit (inquit do-
minus Ioann. 4. Samaritanæ) ex hac
aqua, fitiet iterum: qui autem biberit

ex aqua, quam ego dabo, ei, non fitiet
in æternum. Hoc occulto Dei fit iudi-
cio, vt qui totam suam sollicitudinem
projicit in Deum, satiatus euadat, mun-
di uerō sectatoribus nihil vnquam suf-
ficiat. Nihilomin⁹ tamen turba hæc Iu-
dæorum miraculo domini ingrata fuit
secundum Ioan. c. 6. Gratulanter con-
uiuium susceperunt, & cum saturati
fuisent dixerunt, Hic est uerè prophe-
ta qui uenturus est in mundum. Gratu-
lati sunt uidentes signa, quæ faciebat
super ijs qui infirmabantur, & quia sa-
turati sunt: quoniam non necessariū ex-
istimauerant esse ferere, neq; in horrea
congregare, cum haberēt talem dñm.
Cæterum (vt beatus Ioannes, c. 6. nar-
rat) cum magna congratulatione do-
mino reuertenti in Capharnaum dixe-
runt. Rabbi, quando huc uenisti? Do-
minus autem respondit, Quæritis me,
non quia uidistis signa, sed quia mandu-
castis ex panibus, & saturati estis. Qui
enim Deum propter tēporalia quærūt,
spiritualia sentire non merentur. Talis
est stulta turba, quæ tantum tēporalia cu-
rat. Adsit cibus & potus, hoc illis pro sa-
lute est, hoc præualet. Cum ergo aliqua
dominus, vt illos ad ueram adduceret
fidem (quæ sequuntur apud Ioan.) præ-
dicasset, postremo addit, Hoc est opus
Dei, vt credatis in eū quem misit ille.
Cum autem de fide ageretur, & non de
panis saturitate, continuò resiliuit tur-
ba, & retrorsum conuersa est dicens,
Quod ergo tu facis signum, vt uidea-
mus, & credamus tibi? Et addiderūt de
aa ij pane,

Confidē-
tibus in
domino
ōnis abū-
dātia præ-
sto est.

Fallūtur
qui Deo
propter
tempora-
lia blan-
diuntur.

Turbade
cibo tan-
tum foli-
cita est.

pane, quem ministerio angelorum dederat illis Moyses. Voluerunt (suspicor) iterum saturari panibus. Saporem proculdubio suavissimum habuerunt illi panes, quamuis essent hordeacei, in manibus domini multiplicati. Possent quippe alia exempla adducere domino ex scriptura, & alia signa postulare, veruntamen cum tota illis cura esset de panibus, tota ratio de saturitate, à Moysi tempore adducunt vnicum de cibo exemplum. De quo cibo patres eorū murmurauerant, dicentes Num. 21. Deest panis, non sunt aquæ, anima nostra nauseat super cibo isto leuissimo. Hæc fuit temporibus Moysi Iudæorū turba, hæc est etiam tempore Christi domini. Et quemadmodum tunc murmurauerunt, quia non habebant escas, & postquam habuerunt irritauerunt dominum abominantes cibos, quos sibi dominus miserat: sic & nunc postquam saturati sunt in deserto, & viderunt signa & prodigia, quæ nemo alius fecit, perfricata fronte aiunt, Quod signum tu ostendis nobis, vt credamus tibi? O impij Iudæi, Quod signum? Resurrectionem filij viduæ, resurrectionem filia archisynagogi, leproforum mundatorum tantam multitudinem, dæmonū à corporibus obsessis innumeram eiectionem, omnium ægrotorum, cæcorum, claudorum, surdorum, debilium, paralyticorum curatorum multitudinem infinitam. Hæc sunt testimonia ô bone Iesu, quibus Dei filius ostendebaris ad salutem in te credē-

tium, qui viuis & regnas cum Deo patre in vnitatis spiritus sancti, per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. III. in euangelium beati
Luca ex cap. nono.*

ET factum est cum solus esset orans, erant cum illo & discipuli. Et interrogauit illos dicens, Quomodo me dicunt esse turbæ? At illi responderunt & dixerunt, Ioannem baptistam, alij autem Heliam, alij vero, quia vnus prophetarum de prioribus surrexit. Dixit autem illis, Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus dixit, Christum Dei. At ille increpans illos, præcepit ne cui dicerent hoc, dicens, Quia oportet filium hominis multa pati, & reprobari à senioribus, & principibus sacerdotum, & scribis, & occidi, & tertia die resurgere. Non dormiebat Sathanas videns virtutes & miracula, quæ Christus dominus faciebat, & ne crederetur Dei filius (prout ipse suspicabatur, & si non omnino nouerat) multas in mentibus hominum disseminauerat opiniones de illo: vt si aliud in ipsum non posset, saltem diuisis turbis nihil certi de illo crederetur, sed ab alijs existimaretur. Ioannes baptista, ab alijs Helias, vel aliquis ex prophetis. Vulpes astuta est, quærît semper quomodo generi noceat humano. Cæca turba, stultus populus nihil spirituale nouerat cogitare. Ipsi clauē scientiæ habentes sacerdotes (mirabile dictu) cum ad Ioannem misissent quærentes an ipse esset Christus, Christo domino nec misere-

Iudæi in
grati &
increduli.

Diabolus
quid ma-
chinatus
fuerit in
turba cõ-
tra Christi-
tum.

miserunt, nec crediderunt. Erit (dixit de illis Moyses) vita tua pendens ante te, & non credes vitæ tuæ, Deutero.28. Et.31. Occurrent vobis mala in extremo tempore quando feceritis malum in conspectu domini, vt irriteris eum per opera manuum vestrarum. Et.32. Ipsi me prouocauerunt in eo, qui non erat Deus, & irritauerunt in vanitatibus suis. Et ego prouocabo eos in eo qui non est populus, & ingente stulta irritabo illos. Ad hæc omnia peruenerunt impij Iudæi, & hæc omnia venerunt super illos vsque in hodiernum diem, & vsque ad consummationem ferè seculi, quando reliquæ cõuertentur eorum. Nec deficiunt inter nos, qui licet non has opiniones de domini persona suspicentur, nihilominus alias circa corruptos suos mores sibi persuadeant, existimantes incontinentes se posse saluari, luxuriæ, & commestationibus vacantes posse in paradiso collocari, odijs & auaritiæ deditos in cælum posse conscendere: dicente contrarium domino per prophetam, psal.49. Peccatori autem dixit Deus, Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per ostium? Tu verò odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos retrorsum. Si videbas furem, currebas cum eo: & cum adulteris portionem tuam ponebas. Os tuum abundauit malitia, & lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tuæ ponebas

scandalum. Hæc fecisti, & tacui. Existimasti inique quòd ero tui similis: arguam te, & statuam contra faciem tuam. Intelligite hæc qui obliuiscimini Deum, nequando rapiat, & non sit qui eripiat. Ecce quid faciunt qui credentes in Christum vitam non secundum euangelium, immo contra sacri euangelij institutum statuantes faciunt similem illis, qui varias & falsas opiniones de Christo habuerunt. Quos mali Christiani imitantur, non quidem quoad fidem, qua ipsum dominum verum Deum & hominem confitentur, sed quoad mores in quibus nihil est reperire doctrinæ euangelicæ, quam sæpe à contionatoribus audientes nihilominus prauis moribus contradicunt. Sacro senatu apostolico interrogato quid sentiret, Petrus tanquam vertex pro omnibus confessus est Christi domini veram diuinitatem & humanitatem dicens, *Christum Dei*. Idem reuera est, quod beatus Matthæus ait, Tu es Christus filius Dei viui. Breuiter hanc iam scriptã à beato Matthæo sententiã beatus Lucas resumpsit dicēs, *Christum Dei*. Si enim Christus est, Messias est, si Messias, Dei est filius, hoc enim omnis scriptura testatur, prout largissimè docuimus in primis quatuor tractatibus super proœmiũ huius sacri euangelij secundum Lucam. Marcus vero ait dixisse Petrũ, Tu es Christus. In hoc ergo concordant omnes beati euangelistæ: nempe ab hac sententiã à patre cœlesti beato Petro reuelata, videlicet, Tu es

Caueat Christianus ne obliuiscatur Dei;

Confessio Petri, sibi ab æterno patre reuelata.

Complētur adhuc hodie prophetiæ de Iudæis perfidis.

ol
ma
tus
in
cõ
ari-

Christus filius Dei viui, vnusquisque euangelista sua verba sumpsit, beatus Mattheus sententiam integram: beatus Marcus tantum: Tu es Christus, beatus Lucas, Christum Dei. Quòd ergo dominus illos increpat ne cui dicant, hoc est comminatur & præcipit ne dicant, ne passio sacratissima, qua dæmon & mors deuincendi erant, & qua nos redimi oportebat, impediretur ab ipso præcipue Sathana, qui totis viribus conabatur cognoscere an dominus esset verus Dei filius, nec ne. Cæterum semper dominus, ne discipuli tempore passionis suæ trepidarent, cum de passione haberet sermonem a dieicit gloriosam resurrectionem dicas, Et tertia die resurgere. Etiam & hoc dubitantibus in die gloriosæ resurrectionis suæ dixit, Hæc sunt verba quæ locutus sum vobis cum adhuc essem vobiscum, quoniam oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius pœnitentiam in omnes gentes. Non igitur instante morte charissimi qui diligimus dominum trepidemus, nec formidemus exire animam nostram à corporis ergastulo, in quo compedib⁹ sensuum inclusa detinetur: quoniam dominus mortem nostram moriendo destruxit, & vitam resurgendo reparauit. Satagamus, dum viuimus, in fide stabiles inueniri, & in opere efficaces. Agnoscamus beati Petri

rum respondit domino quis esset, nisi solus Petrus. Ille factus est patris reuelatione domini diuinitatem, & humanitatem. Poterat quidem pater cœlestis hoc reuelare Iacobo, vel Ioanni, sed Petrum elegit, cuius fidem imitaretur ecclesia vniuersalis, gratia eiusdem domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 112. in euangelium beati Lucae ex cap. nono.*

Dicebat autem ad omnes, Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Qui enim voluerit animam suam saluam facere, perdet illam: nam qui perdidit animam suam propter me, saluam faciet illam. Quid enim proficit homini si lucretur vniuersum mundum, se ipsum autem perdat, & detrimentum sui faciat? Nam qui me erubuerit, & meos sermones, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua & patris, & sanctorum angelorum. Dico autem vobis verè sunt aliqui hic stantes, qui non gustabunt mortem, donec videant regnum Dei. Quoniam id quod de confessione diuinitatis necesse est credere, à solis apostolis requisit, quibus suæ passionis sacratissimæ, & gloriosissimæ resurrectionis nuntiavit arcana, hoc quod sequitur, palàm omnibus dixit, Si quis vult post me venire, abneget se metipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me.

Tri

Sedes Petri
seper
verâ habet
fidem.

Tria sunt hæc. Primum est voluntas sequendi Iesum, secundū semetipsum abnegare, tertiū crucē quotidie portare: nam reliqua verba, & sequatur me, idē est, quod post ipsum ire. Cætera potest homo nolens (inquit beatus Augustinus) credere autem non nisi volens. Iustus dominus vim non vult alicui inferre, sed omnes liberos creauit. Fecit Deus hominem, & reliquit eum in manu cōsiliij sui, adiecit mādata, & præcepta sua. Si volueris mandata conseruare, conseruabunt te, & in perpetuum fidem placitam seruare. Apposuit tibi aquam & ignem, ad quod volueris porrigere manū tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi. Ecclesiastici. 15. Et Gen. 4. dixit dominus ad Cain, cum animo decreuisset occidere fratrem suū Abel. Quare iratus es, & cur concidit facies tua? Non ne si benè egeris recipies? Sin autem malè, statim in foribus peccatum tuū aderit, sed sub te erit appetitus eius, & tu dominaberis illius. Planè libertas arbitrij in vtroque loco scripturæ clarissimè ostenditur. Ideo dominus ait, Siquis vult post me venire. Neminem cogit, volentibus autē dat gratiam, & nolentibus etiam clamat, Siquis vult post me venire. Clamat, stimulat, punit, vocat, adiuuat (si velint) voluntatis infirmitatem. Quid autem faciendum sit ijs qui volunt venire, & ipsum sequi, abnegare seipsos prima periodus est. Non quod negare possimus homines esse, sed abnegare effrenatos appe-

titus carnis, oculos auertere ne videant vanitatem, ne circumspeciant quod concupiscere vetitum est: aures obturare ne audiant mala, linguam coercere ne loquatur mendacium, manus ne aliena rapiant, pedes ne currant post iniquitatem. Itaq; omnia quæ Deo aduersantur abnegare, omnia vitia fugere, est abnegare seipsum: hoc est, veterem hominem cum moribus & actibus suis. Graue hoc bellum est, veruntamen Dei gratia (si adsit voluntas) nos vincemus eos, contra quos nobis bellum est. Itaq; habentes pugnam aduersum carnem nostram, aduersum appetitus nostros, tunc dicimur abnegare nos, cum hæc vincimus ne offendatur Deus. Nec hoc sufficit, nisi crucem nostram tollamus quotidie. Non dixit suam benedictissimæ passionis crucem, sed nostram. De qua beatus apostolus Paulus ait ad Gal. 5. Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs. Hæc est crux, quam iubemur quotidie gestare: quoniam quousque à corpore exeat anima semper & ipsa nos cruciat, & illam patienter tolerare, ne cadamus necessarium est. Est etiam crux alia mundi, quam non gestare, sed confringere, & in mille frustra comminuere debemus. Hæc est ambitio honoris, diuitiarum augmentum, gloriæ temporalis incrementum. Hæc non satiat, esuritur, nec sufficit cum habetur, non est secuta, cum his homo abundat, stimularum rerum non extinguit. Crux verò

Liberam
arbitriū
ostendit
clarissimè.

Abnega-
re seipsum
quomodo
intel-
legendū.

Crucem
tollere
quotidie
quid signi-
ficet.

Crux alia
abominā-
da.

Crucis
nostræ
effectus
& virtus.

illa, quæ est carnis mortificatio, sedat animam, cor quietat, sitim extinguit, fameliat, & dum cruciat delectat. Ideo dominus ait, quotidie, sciens quoniam quo amplius caro mortificatur, eo amplius spiritus roboratur, animus gaudet & delectatur. Propterea rectè bauiatur quotidie, quod quotidie animam recreat, & quanto magis caro supprimitur, tanto altius anima eleuatur. Huius crucis quotidie ferendæ virtutè dominus adiecit dicens, Qui enim voluerit animam suam saluam facere, perdet eam: nam qui perdidit animam suam propter me, saluam faciet illam: Anima hic pro vita accipienda est: vnde & anima nostra nomen hoc habet, quia corpus animat, & viuificat. Qui ergo vitam suam in hoc seculo saluam voluerit facere, nõ crucem bulans, neq; carnè mortificas, nec (si oportuerit) pro fide & euangelio vitam libenter tormentis & morti tradiderit, perdet eam. Hoc est, perdet vitam veram, quæ nescit occasum mortis, hæc est vita æterna. Amittet igitur vitam æternam, qui vult saluam facere temporalem. Qui autem propter Christum amiserit temporalem vitam, prout fecerunt beatissimi apostoli, & sancti martyres, saluam faciet vitam, quoniã viuere in perpetuum in vita & foelicitate æterna. Rationem huius addidit dñs dicens, Quid proderit homini si vnuersum mūdum lucretur, & seipsum perdat? Melius vtiq; est se saluare, quã vnuersum sub sua ditione habere orbem. Quod si quis erubuerit paupertatem,

Anima p
vita acci
pitur.

Vita. i.
eterna.

Alia xvi
Luceo 14
26

despectionem, & humilitatem Christi in hoc seculo, ipse erubescet illum corã angelis, & patre cœlesti. Meritò tales suos esse dicentes erubescet dominus, qui dum viuerent erubuerunt secundū euangelium viuere. Quanta autem foelicitate dicitur vita futuræ gloriæ dominus adiecit dicens, Verè sunt aliqui hīc stantes, qui non gustabūt mortem donec videant regnum Dei. Quod dominus die octaua ab hac prolata sententia ostendit beatis apostolis Petro, Iacobo, & Ioanni, cum splendorem domini in sancta transfiguratione eius viderunt, & cum eo loquentes Moysen & Heliam, & vocem patris audierūt à magnifica gloria dicentem, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui, ipsum audite. Cui cum eodem patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorū. Amē.

Tractatus. 113. in euangelium beati
Luca ex cap. nono.

Actum est autem post hæc verba ferè dies octo, & assumpsit Petrus & Iacobum & Ioannem, & ascendit in montem vt oraret. Et facta est dum oraret, species vultus eius altera, & vestitus eius albus & refulgens. Et ecce duo viri loquebantur cum illo, erant autem Moyses & Elias visi in maiestate: & dicebant excessum eius, quem completurus erat in Hierusalem. Petrus vero, qui cum illo erant, grauati erant somno. Et euigilantes viderunt maiestatem eius, & duos viros, qui stabant cum illo. Et factum est cum discederent ab illo, ait

Petrus

mirabil
dicitur
il. ad 10
in glo 112
150

agend
dicitur
-on. cap
-121. 101
-121. 101

Petrus ad Iesum, Præceptor bonum est nos hic esse: & faciamus tria tabernacula, unum tibi, & unum Moysi, & unum Elia: nescies quid diceret. Hac autem illo loquente, facta est nubes, & obumbravit eos: & timuerunt intrantibus illis in nubem. Et vox facta est de nube dicens: Hic est filius meus dilectus: ipsum audite. Et dum fieret vox, inventus est Iesus solus. Et ipsi tacuerunt, & nemini dixerunt in illis diebus quicquam ex ijs, quæ viderant. Commemorato die, quo illa dominus locutus est, cum hoc in quo transfiguratus est, octo dies inveniuntur. Beatus Matthæus inquit, post dies sex, quoniam transactis sex diebus dominus transfiguratus est. Cum autem sex transirent dies post diem, quo illa dominus dixerat, sunt de hic stantibus, qui non gustabunt mortem donec videant regnum Dei, die fere octava transfiguratus est, quod hic beatus Lucas dicit. Sex autem sunt notanda in hac facta domini transfiguratione. Primum est quomodo dominus voce patris, qui nec fallere, nec mentiri potest, eius verum dicatur filius. Hic est filius meus (inquit vox patris) ipsum audite. Hunc locum ad probandam domini diuinitatem adducit beatus apostolus Petrus epist. 2. c. 1. dicens, Non in doctas fabulas secuti, notam facimus vobis domini nostri Iesu Christi virtutem, & præscientiam, sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enim à Deo patre honorem & gloriam, voce de lapsa ad eum huiusmodi à magnifica gloria, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi cõpla-

cui: ipsum audite. Et hanc vocem nos audivimus de cœlo allatam cum essemus cum ipso in monte sancto. Igitur ostensa gloria humanitatis Christi, & voce patris, apertissime ostenditur eius diuinitas, & humanitatis gloria. Quod est secundum, dum redundat in corpus splendor mirabilis, & tanti fulgoris, ut non solum domini facies & corpus claritate excedente solis, splendorem fulgeret, sed etiam vestes præ niue, candescerent. Quo ostenditur beatissimam in diuina fruitione animam habere, cuius in corpore tam mirabilis apparet splendor. Quid suis daturus sit Deus, voluit manifestare, cum tali splendenti amictu corpus regatur Christi. Non enim suapte natura, sed ab anima beata, redudante splendore corpora beatorum fulgebunt. Nihil igitur graue nobis videatur in lege domini, cum præmium tale, ac tantum cernamus, quin etiam corporibus nostris suadeamus hanc pulchritudinem amare, ut desinant fœdas delationes adamare. Tertio ostenditur dominum esse verum Messiam in lege promissum, cum duo illi zelatores honoris Dei Moyses & Elias testimonium perhibent, colloquentes de excessu (hoc est morte) quem ab humanis excessum completurus erat in Hierusalem. De hoc summo amore, de hac summa obedientia erga patrem loquebantur. Nec enim vero Moyses ex mortuis veteris legislator testimonium redderet Christo, nisi ille verus esset, de quo ipse tot, tantaque mysticè præceperat in lege fieri,

Anima beata corpus splendore fulgere facit.

Christus verus Messias ostenditur & testificatur.

1152102
1152103
1152104
1152105

Diuinitas Christi probatur.

da
or
up
ou
28

ri, & præ figurari in agnorum sanguine, holocaustis, & paschali agno, azimis panibus, adipibus, & aliorum immolatione arietum, & auium, & innumeris huiusmodi. Profectò minimè Elias testimonium perhiberet Christo, qui pro honore Dei mirificè militauit, & occidit fecit Baal prophetas falsos, nisi ipse esset verus in lege promissus Messias. Habet dominus igitur testimonium à patre, testimonium à lege, testimonium à prophetis. Verè hic est Deus Deus noster in æternū, & in seculum seculi: ipse reget nos in secula. Loquebantur autè de excessu eius, quem completurus erat in Hierusalem, ne quis videns eum cruci affixum dubitaret ex morte diuinitatem eius. Et bene, cum eius gloriæ splendor rutilat, loquuntur de passione, vt videntes illum mori cognoscant citò resurrecturum. Quarto notatur quanta erit gloria beatorum videntium Deū, cum videns Petrus tantum corporis splendorem ita allectus fuerit, vt nihil amplius veller possidere, dicens, *Domine bonum est nos hic esse.* Ibi volebat semper esse, vbi iam aliqua scintilla lucebat quid esset beatum esse. Et cum Moyses & Elias visi essent in maiestate, quoniā maiestati Christi testimonium perhibebant, & illi lateraliter adhærebant, ostenditur adhuc perspicuè eius diuinitas. Cum enim aliqui regis consilij, siue magnates adhærent regi lateri, dicuntur esse in maiestate, sic profecto lex & prophete tunc sunt visi in maiestate, cum in Christo omnia, quæ in lege &

prophetis scripta erant, sunt adimpleta. Quintò notanda est vocis Dei grauitas: terribilis namque est, confringentis cedros, & confringet dominus cedros Libani. Si enim vox illa dulcissima patris, *Hic est filius meus dilectus: ipsum audite,* sic terruit apostolos, quis poterit sustinere vocem iustitiæ eius, qua in ignem mittentur æternum damnati? Sextò notatur secretum commissū nunquam debere reuelari, nisi sit in perniciem alicuius, vel reipublicæ, præcipuè autem fidei: persona vero quantum possibile est celanda est. Non utiq; loquimur de secreto sacramentalis confessionis, quod nullo pacto est reuelandum, sed de secreto, quod dicimus secretum naturale. Nempe apostoli, quoniam dominus illos cautos reddidit, & eorum fidei comisit hoc non reuelandum vsq; dum à mortuis resurrexisset, fideliter custodierunt, & nemini indicauerunt tantum mysterij magnitudinem, sed verbum intra se continuerunt: quod tempore opportuno notum fecerunt postquam dominus resurrexit à mortuis, Cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ Tractatus. 114. in euangelium beati

Luca ex cap. nono.

Restant adhuc notanda tria, quæ in hac sacra lectione continentur. Primum est necessitas, quam homo habet, & diligentia, quam debet habere prouidendi ea quæ requiruntur, vt benè possit

Secretū
commissū
quado re
uelari pos
sit.

amino
Gloria
beatorū
Deum vi
dantium
quanta.

Christus
verus
filius
Dei
et
hominis
et
dei

Mors v.
nicuique
providen-
da dilige-
ntissimè.

possit mori, ne improvidos & incautos nos mori inueniat. Si enim dominus ne apostoli in eius passione dubitarent, voluit illis tribus tanquam præcipuis inter cæteros apostolos, Petro videlicet, Iacobo, & Ioanni, sui corporis gloriam ostendere, quâta diligentia suum quisq; obitum providere debet? Videmus enim hanc illis præparationem non parum profuisse: nam Petrum post negationem prænituit, & Ioannes secutus est dominum in passione & usq; ad eius sepulchrum. Quinquam enim in principio captiois domini cum cæteris fugit, dicente beato Marco, omnes fugerunt, attamen continuo redijt, ipse enim beatus Ioannes se ait introduxisse in domum Annæ Petrum. Magnopere autem ipse tribus, & omnibus profuit post eius gloriosam resurrectionem in memoriam reducere, & alijs narrare quomodo adhuc viventem dominum ante passionem gloriosum vidissent, ne dum post resurrectionem. Oportet enim omnem Christianum longe providere mortem suam, & ad illum exitum omnia bene præparare. Nam quemadmodum qui longum aliquod iter confecturus est, cibum parat, pecunias secum portat, iumentum comparat, quo iter conficiat: sic etiam, multòq; diligentius exituri de hoc seculo debent præparare omnia necessaria, & per manus pauperum cibos, pecuniamq; in cælum præmittere, & quicquid boni possint operari, instanter id agere, & citius expedire, nescientes vtiq; diem, neq; horam. Ac veluti

qui nauigant mare, postquam omnia necessaria reposuerunt apud se, astant expectantes quando prosper flauerit ventus, nescientes an nocte, an mane, vel meridie, siue vespere naus secundo vento vela dabit: sic nos in nauicula huius corporis oportet semper esse paratos cum nesciamus quando euolabit anima nostra, vt perueniat in conspectum Dei, & recipiat secundum quod fide & opere in corpore gessit. Dominus turbandos in morte sua cognoscens discipulos, præcurrit illis ne turbarentur, ostendens corporis, quod moriens visuri erant, prius gloriam. Sic enim dominus cum aquis diluuij decreuisset delere omnem animam viuam super terram, prius per Noe spatio centum & viginti annorum id prædixit, ne imparatos homines diluuium præoccuparet: quod ipsi neglexerunt non credentes Noe hæc annuntianti, & arcam fabricati. Gen. 6. Quod inferius, c. 17. beatus Lucas meminit dicens, sicut factum est in diebus Noe, ita erit in diebus filij hominis. Quod si dominus præuidens mortem hominū illis pronuntiat quod futurum est, homines de quorum salute agitur, & quorum interest omnia tempore mortis necessaria præuidere, & providere debent, vt securi possint de hoc seculo migrare. Quod & Moyses Deut. 32. inter cætera iudæis consultiuit dicens, Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent. Faxit Deus ne quod præcessit, de nobis dicatur, Gens absq; consilio est & sine prudentia.

Mortis
incertitu-
do.

Prudens mala præcauet.

dentia. Tunc enim adiecit, vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent. Qui enim prudens est, mala quæ timet, prouidet ne contingant, & omnes adhibet vires, vt à se auertat: bona autem domi sedendo expectat, mala à longe dum procul sunt, ne se circumueniant totis viribus impedire contendit. Annotatur secundò in hac sacra domini transfiguratione remedium singulare contra huius seculi ærumnas & tribulationes. Cum enim prædixisset dominus, Qui vult post me venire abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me, ostendit quid præmij non solum animæ, sed etiam corpori ex hac ab negatione, & crucis baiulatione proueniat. Ecce splendebunt corpora beatorum sicut sol, & quod seminatur in ignobilitate surget in gloria, & quod seminatur in corruptione surget in incorruptionem, seminatur in infirmitate, surget in virtute, seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. 1. Cor. 15. Et ad Phil. 3. idem beatus apostolus Paulus ait, Saluatorem expectamus dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Et ad Cor. 2. c. 3. Nam si ministratio mortis literis deformata fuit in gloria, ita vt non possent filij Israel intendere in faciem Moyse propter gloriam vultus eius, quæ euacuatur, quanto magis ministratio spiritus erit in gloria. Igitur sicut splenduit ex consortio sermonis Dei facies Moyse laturi legem eua-

Cōtra seculi ærumnas & tribulationes remedium.

cuandam, & quæ erat figura legis euangelicæ quæ permanet perpetuò, multò magis eorum qui hanc obseruauerint, fulgebunt in cælo non solum animæ, sed post generalem resurrectionem etiam corpora? Tertiò colligitur ex hac sacra transfiguratione domini viuendi ratio & prudentia. Qui enim vult vitam, & diligit dies videre bonos, nec confidere debet iuuenili ætati, nec diuitijs, nec honoribus: sed semper inter viuos, quia viuit, se debet collocare, & inter mortuos, quia moriturus est. Dominus in medio Moyse mortui, & Eliæ viui transfiguratur. Qui igitur vult transfigurari à vita hac miserabili & ærumnis plena in vitam beatam & foelicitatis perpetuæ, collocet se inter mortuos & viuos. Sic fecit Aaron nu. 16. cum flama vastaret Chore, & Abiron, & Dathan, assumpto igne de altari, & thuribulo fumigante in medio thurificauit viuorum & mortuorum, vt incendium cessaret. De altari igitur domini, de sacra scriptura euangelij eius sumpto exemplo, in medio nos collocemus viuorum & mortuorum. Cum etiam alicui nostrum magna res videtur summum pontificatum gerere, regnum moderari, diuitias possidere, ante pontifices, reges, & diuites constituat alios huiusmodi mortuos: tunc manifestè videbit nihil esse quod cernebat. Ad summam volens David reducere mundi diuitias & gloriam, ps. 75. non inuenit quicquam: sed dixit, Dormierunt somnum suum, & nihil inueniunt omnes viri diuitiarum in mani-

Prudenter viuere volens inter viuos & mortuos se collocet.

bus

bus suis. De bonis autem, ps. 83. ait, Beati qui habitant in domo tua domine. Qui autem beatus est, nullius eget, in loco pascuæ collocatus gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperiū per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. II. in euangelium beati Lucae ex cap. nono.*

Ostenderat dominus alias beatæ animæ in corpore dotes post resurrectionem perpetuo mansuras, nunc dotem claritatis corporis ostendit, manifestans utique animam glorificatam, & Deo fruentem secundum superiorē portionem se habere, & hanc ab instanti suæ sacratissimæ conceptionis beatissimam esse. Ostendit enim verò subtilitatis dotem cum de utero intemeratæ virginis exiuit, matre ipsa sacratissima perpetuò virgine permanente. Dotem impassibilitatis, cum per medium inimicorū superius, c. 4. in Nazareth ibat, volentibus illum Nazarenis de supercilio montis præcipitare. Nunc in sacra sua transfiguratione dotem claritatis ostendit. In his omnibus edocemur spiritualiter transfigurari, ut quodammodo à veteri vita recedentes, & expoliantes veterem hominem cum moribus & actibus suis, nouum hominem induamur eum, qui renouatur in agnitionem Dei secundum imaginem eius, qui creauit eum. Nisi enim deposuerimus veterem hominem, & antiquam peccatorum conuersationem, non po-

terimus nouam & spiritualem inchoare vitam. Hinc est quod adulti baptizandi oportet detestentur infidelitatem, & cætera quæ commiserunt peccata priusquam baptizentur: non tamen debent sacramentaliter confiteri, cum baptismus sit omnium sacramentorum ianua, & quousq; suscipiatur, nullum aliud sacramentum possit suscipi. Detestata sic veteri vita suscipientes baptismum nouam inchoant, & tam originale peccatum, quàm cætera omnia, quæ commiserunt, eis remittuntur. Tunc profectò incipimus transfigurari, & Dei gratia illuminari, & bonis operibus splendescere. Et si subtiliter rem consideremus, non subtilitatis dote, sed gratia incipimus separare pretiosum à vili, carnem à spiritu, mortem à vita, seculum transiens à felicitate perpetua. Maximè expedit Christianum hominem in statem considerationis præponderare quæ in hac vita sunt, & quæ in futura erunt. Qui enim hæc non considerat, iumentis comparatur. Homo cum in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Nolite (inquit, ps. 32.) fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Vnde & ps. 118. postulat Dauid à domino, Intellectum da mihi, & viuam. Et iterum, Da mihi intellectū, & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo. Et iterum, Reuelabo oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Tanti facit per prophetam Deus hominem qui omnia ponderat,

Baptis-
m⁹ ianua
omnium
sacramen-
torum.

Præmedi-
tatio &
confide-
ratio ho-
mini tam
utilis quàm
necessaria.

Corporis
beatifica-
ti dotes
plures.

& considerat, vt sæpe id repetere prophetam iubeat. Quoniam principium transeundi à malo in bonum, & progressio in processione vitæ, ne iterum retròcedat, meditatio, ponderatio, & scrutatio eorum quæ diximus, est. Tunc sequitur agilitas in operando dono Dei dicente Dauid ps. 17. Deus qui præcinxit me virtute, & posuit immaculatam viam meam. Qui perfecit pedes meos tanquam ceruorum, & super excelsa statuens me. Ceruorum agilitas magna est. Diligenter operatur qui bene præmeditatur. Cum autem cœperit homo instanter operari, & Deo summè adherere, non cogitat quæ sunt mundi, nec angustias patitur seculi, sed corde dilatato currit, non curans quid dicet mundus, quid homines loquantur, sed iuxta sententiam beati apostoli Pauli. 1. Cor. 9. ab omnibus se abstinet, vt incorruptibilem coronam accipiat. Sic currit, non quasi in incertum, sic pugnat non quasi aërem verberans. Tunc, ac si esset impassibilis, ea quæ patitur, non sentit, dicente Dauid ps. 37. Amici mei, & proximi mei aduersum me appropinquaerunt, & steterunt. Et qui iuxta me erant à longe steterunt, & vim faciebant qui quærebant animam meam. Et qui inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates, & dolos tota die meditabantur. Ecce quanta mala, quantasq; persecutiones patitur: nunc videamus insensibilem seruum Dei non curantē quidquid aduersum se machinarentur amici, & inimici. Ego autem (inquit) tan-

quam surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut homo non audies, & non habens in ore suo redargutiones. Quoniam in te domine speraui: tu exaudies me domine Deus meus. Qui talis fuerit diliget inimicos, quos si esurierint, cibabit, si sitierint, potum ministrabit illis. Tunc refulgebunt opera eius bona coram hominibus, & implebitur quod dixit dominus, Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra opera bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cœlis est. Exemplo talium multi cōuertentur ad dominum: & contingeret illis quod dictum est à beato apostolo Iacobo, c. vltimo, Qui cōverti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, saluabit animam eius à morte, & operit multitudinem peccatorum. Talibus etiam potest aptari illud beati apostoli Pauli. 1. Tim. 4. Attende enim tibi, & doctrinæ instans in illis. Hoc autem faciens, & te ipsum saluū facies, & eos qui te audiūt. Quod enim doctores proficiunt docendo, hoc illi splendore virtutis attingunt, dum multi eorum exemplo saluantur. Quibus nihil aliud prorsus desiderio est, nisi Christum amare, illum videre, cupientes dissolui & cum illo esse, insatiabili desiderio omnes homines saluos fieri optantes, & pro salute omnium ieiunia crebra, & orationē continuam ad Deū fundentes. Fœlices qui cum Christo domino in hunc sanctum montem ascendant. Sic transfigurati in ipsum, sic plati in domo domini, in atrijs domus

Dei

Diligens
confide-
ratio chri-
stianum
redditagi-
lem, im-
passibile,
& reful-
gentem.

Dei nostri florebut gratia eius, cui cū patre & spiritu sancto est honor, gloria & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ Tractatus. II. in euangelium beati
Luca ex cap. nono.

Non erit abs re huic sacrae domini transfigurationi quinq; eius trāsfigurationes (vt ita dicamus) adiungere, quatuorq; eius vitas, quibus viuebat quod ei soli concessum est. Prima transfiguratio fuit ineffabiliter virtute spiritus sancti operata quando in vtero virginis conceptus Deus homo factus est, & homo Deus. Quis audiuit eo vsq; talia? Nemo reuera. Prodiit autem ex vtero virginis mirabiliter sol de stella, quæ in conceptione virgo, in partu virgo puerpera, post partum semper virgo permāsit. Si miramur solem ad Iosue orationem stetit in medio cœli, & non festinauisse occumbere spatio vnius diei. Iosue. 10. Si miramur solem retrocedere decem gradibus. 4. Reg. 10. & Isa. 39. multo potius mirandum est verbum diuinum carnem sumere in medio vteri virginalis. Quod retrocedere decem gradibus dicitur, cum nouē choros angelorū transgressus, minutus est paulò minus ab angelis homo ille cuius humanitas Deo in vnitatis personæ copulata est. Deficiunt verba, deficit cogitatio ad talia inuestiganda, & de tanto mysterio verba facere. Secunda eius trāsfiguratio fuit cum in supræmæ nocte coenæ, recūbens cum fratribus: Ci-

bum turbæ duodenæ se dat suis manibus. Magnum & admirabile est hoc sacramentum, in quo dominus transubstantiato pane in corpus suum sacratissimum, & vino in sanguinem, totus integer in quacunq; particula perseuerat. Cæterum nō obstupescas o homo, mirare tamen opus mirabile, & ab eo factorum mirabilium miraculum maximū. Quod non semel (prout Lazarum suscitauit, & alia miracula edidit) sed quotidie in ecclesia in sacrificium viuū & perenne offertur Deo patri. De quo in supradictis, & quæ sequitur, beat⁹ Thomas mirabiliter disseruit dicens, Se nascens dedit socium, conuescens in edulium, se moriens in pretium, se regnās dat in præmium. Est igitur nobis natus, nobis datus ex intacta virgine. Simitur igitur à nobis, recolitur memoria passionis eius, mens impletur gratia, & futuræ gloriæ nobis pignus datur. Tertia transfiguratio fuit in monte Thabor, de qua beatus Lucas hic loquitur. Prophetauerat vtique Dauid, ps. 88. Thabor & Hermon in nomine tuo exultabunt, tuum brachium cum potentia. Thabor, qui testis fuit transfigurationis domini, mons est in Galilæa non longe a Iordane fluuio. Hermon mons parū est iuxta ipsum Iordanem. De quo in alio ps. & Hermoni à monte modico. Quarta domini transfiguratio fuit quā domi morte non fuit ei species, neque decor, vnde neque reputauimus eum, inquit Isa. 53. Er facie, quæ nunc vt sol resplenduit, sputis turpata, & alapis percussa

Quinq;
Christi
trāsfigu-
rationes.
.1.

Maximū
Christi
miracu-
lorum.

.3.

Thabor
mons.

.4.

cussa decor vultus eius ablatuſ eſt. Vnde toto corpore flagellis percuffo quaſi leproſus apparuit, & reputatuſ eſt no- uiſſimus virorum, vir dolorum, & ſciēſ infirmitatem. Ipſe vulneratuſ eſt propter peccata noſtra; attrituſ eſt propter ſcelera noſtra. Omneſ nos quaſi oueſ er- rauimus, vnuſquiſq; in viam ſuam de- clinauit: & dñſ poſuit in eo iniquitatem omnium noſtrum. Ecce quali tranſfigu- ratione in paſſione ſua dñſ tranſfigu- ratuſ eſt? Quinta ei긯 tranſfiguratione fuit in glorioſiſſima reſurrectione, qua redi- uiuſ ſurrexit à mortuis, & apparuit per dies quadraginta diſcipulis, & alijs quā pluribuſ ſe viuum oſtendens: & aſcēdit in coelū glorioſuſ & refulgenſ pluſquā ſol quando creatuſ eſt. Laxauit tunc ha- benaſ dotibuſ, glorioſuſ, & impaſſibiliſ & refulgenſ & agiliſ & ſubtiliſ per oſtia clauſa introiuit ad diſcipuloſ ſemel & iterum, & à monumento clauſo & ſignato reſurrexit, viuens in ſecula ſeculo- rum. Atqui iam ad ei긯, quaſ propo- ſuim긯, vitaſ accedamus. Prima vita ei긯 nec principiū habuit, nec finem, ſecun- dum quòd Deuſ eſt. In principio nam- q; erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deuſ erat verbum: hoc erat in principio apud Deum. Ioan. 1. Hęc vita cum neq; principium habeat, neq; medium, nec finem, nec comprehendere poteſt, nec aliquid de ea digum diſſere- re poſſumus. Sufficit verbum, in princi- pio, hoc eſt in patre cum Auguſtino ac- cipere, & cū Iſaia, c. 53. exclamare, Ge- nerationem ei긯 quiſ enarrabit? Secun-

da vita fuit homini Chriſto cōmunicata per diuinum verbum, dum ſacram ei긯 humanitatem in vtero deiparę vir- ginis ſibi in vnitae perſonę copulauit, & ſecundum ſuperiorem portionē ani- mam ei긯 beatificauit. Sic profectò do- minus Ioan. 3. dicebat Nicodemo, Et nemo aſcendit in cœlum, niſi qui de- ſcendit de cœlo, filiuſ hominiſ qui eſt in cœlo. Profectò erat dominuſ fruens di- uina eſſentia, & beatuſ exiſtens in hac vita omneſ exceſſit tam ſuperioreſ ſpi- rituſ, quā omneſ qui poſtea beatifica- ti ſunt. Vita hęc comprehenſoriſ domi- nuſ omnibuſ excellebat, quippe qui fi- liuſ Dei vnituſ erat. Tertia vita fuit via- toriſ. In hac creſcebat, & ſpiritu confor- tabatur: in hac eſuriebat, vigilabat, dor- miebat, & cetera morituriſ corporiſ ope- ra exercebat. Hęc nobiſ vtiliſſima fuit cum quicquid operat긯 eſt, quicquid per- tulit, nobiſ profuerit ad ſalutem. Deuſ (inquit beatuſ apoſtoluſ Pauluſ. 2. Cor. 5.) erat in Chriſto mundū reconciliandū ſibi, non reputandū illiſ delicta ipſoruſ. Et Ioan. 10. Sicut nouit me pater, & ego agnoſco patrem, & animā meam pono pro ouibuſ meiſ. Ecce quomodo animā ſuam pro nobiſ poſuit: ecce quomodo reconciliati ſum긯 per ſanguinē & mor- tem ei긯? Alia poſtremo. 4. vita fuit illa qua vixit poſt reſurrectionem in corpo- re glorioſo, impaſſibili, ſubtili, agili, ſplē- denti. De qua beatuſ apoſtoluſ Pauluſ Chriſtuſ reſurgens ex mortuiſ, iam nō moritur ampliuſ, moſ illi vltra non do- minabitur. Quòd enim mortuuſ eſt,

pecca-

imixta
17 d
- 10
5.

Vite chri-
ſti qua-
tuor.
.1.

10 d
10 d

+

11 d

.2.

.3.

.4.

in
va
lis
pr
tu
m
qu

peccatò mortuus est semel: quòd autè
viuit, viuit Deo, ad Ro. 6. Cui cum pa-
tre, & spiritu sancto est honor, gloria, &
imperium per omnia secula seculo-
rum. Amen.

¶ *Tractatus. 117. in euangelium
beati Lucae ex capit.
nono.*

Factum est autem in sequenti die, des-
cendentibus illis de monte, occurrit illis
turba multa. Et ecce vir de turba exclama-
uit dicens, Magister, obsecrote, respice in
in filium meum, quia vnicus est mihi. Et
ecce spiritus apprehendit eum, & subito
clamat, & elidit, & dissipat eum cum spu-
ma: & vix discedit dilanians eum. Et ro-
gauerunt discipulos tuos vt eicerent illum, &
non potuerunt. Respondens autem Iesus
dixit, O generatio infidelis & peruersa, s-
quequo ero apud vos, & patiar vos? Ad-
duc huc filium tuum. Et cum accederet,
eliste illum demonium, & dissipauit. Et
increpauit Iesus spiritum immundum, &
sanauit puerum, & reddidit illi patri eius.
Obstupebant autem omnes in magnitu-
dine Dei. Meritò stupebant, sed imme-
ritò non credebant. Vbi enim tot omni-
die, omni hora miracula cernebant, cul-
pabiliter non credebāt. Occurrebat sem-
per domino turba multa eo quòd sana-
rentur ab omnibus infirmitatibus suis,
& à spiritibus immundis curarētur. Ne-
mo se turbæ credat, nemo se turbæ cõ-
mittat. Variabilis nimis populus est,

Turba
incõstās,
variabi-
lis, pro-
priū tan-
tum cõ-
modum
querēs.

& facilè huc mouetur, & facilius di-
mouetur, propria commoda curat, ad
peculiaria vnusquisque oculos tendit,
plerumque omnes quæ in occulto vel
vident, vel audiunt, in publicum pro-
ferunt, detrahunt, & murmurant. Ob-
tulit hic homo discipulis domini filium
dæmoniacum. Quibus discipulis ob-
tulerit, tacet, vtrum Petro, an Ioanni,
an Andrææ, vel cui aliorum non dicit.
Non enim credibile est omnibus duo-
decim filium obtulisse, sed vel domino
prædicante, siue orante alicui discipu-
lorum, vel fortè duobus, vel tribus ob-
tulit. Homo verò de turba inanis om-
nes sugillat discipulos: Obtuli (inquit)
filium meum discipulis, & non potue-
runt. Quod existimandum est euenisse
vel à patris infirma fide, vel à discipulo-
rum aliqua arrogantia, qui non ea hu-
militate, qua imperandum est superbis
spiritibus, illum pellere conati sunt. Ec-
ce in patre defectus fidei, ecce in disci-
pulis defectus humilitatis. Quod bene
beatus Marcus, c. 9. insinuauit dicens,
Iesus autè ait illi, Si potes credere, om-
nia possibilia sunt credenti. Et continuo
clamans pater pueri aiebat cum lachry-
mis, Credo domine, adiuua incredulita-
tem meam. Cum autem discipuli que-
rerent, Quare nos non potuimus eijce-
re eum? dixit dominus illis, Hoc genus
in nullo potest exire, nisi in oratione &
ieiunio. Ecce apparet manifestè quod
dicebamus ex parte patris defectum
fidei in causa extitisse, ex parte dis-
cipulorum aliquam subrepisse ar-
rogan-

Fides &
humili-
tas ad mi-
racula e-
denda re-
quirun-
tur.

bb rogan-

Humili-
tatis ope
ra.

rogantiam. Opus enim humilitatis est
ieiunium & oratio, cum per ieiunium
carnem conteramus, per orationem de
super nobis auxilium tanquam nihil va
lentes à nobis ipsis postulemus. Ideo do
minus non solum patrem pueri, sed
etiam omnem corripit turbam dicens:
*O generatio infidelis, & peruersa, usquequò
ero apud vos, & patiar vos?* Molestè tulit
dominus & agrè patris in discipulos ac
cusationem publicam, & fidei ipsius de
fectum. Talis erat omnis Iudæorum
turbæ: generatio enim peruersa est, &
infideles filij. Hoc vaticinatus est de il
lis Moyses Deut. 32. Desiderabat do
minus opus redemptionis perficere, &
ab hac generatione recedere. Fide igitur
docentur appropinquare Deo, post
ulare quæ nobis necessaria sunt, & om
nes qui volunt in discipulatum domini
conferri, maxima cum humilitate post
ulare, quæ nequid à domino velint impe
trare. Dominus enim uero increpatis spi
ritum immundum sanauit puerum,
& reddidit illum patri suo. Misertus do
minus patris, misertus pueri sanauit eum.
Nec sanctus euangelista addidit, & cre
diderunt in eum, sed distinebant in mag
nitudine Dei, ad Deum referentes salu
tem, non tamen Deum esse Christum
dominum credentes. Coram domino
dæmon tanquam seruus adductus, &
fortè reputans etiam se Christum non ti
mere, elisit puerum, & dissipauit. Cæte
rum cum virtus diuina accessit, potio
ri timore perterritus iustus recessit, ag
noscens diuinam virtutem, non tamen

credens Christum dominum esse Deum,
sed maiorem discipulis habere potesta
tem. Dominus illum reddit patri, ad
cuius consolationem præter in sanauerat.
Hinc mirum in modum damo
nis crudelitatem pensamus, cum ita
atrociter genus humanum perseque
retur. Inter gentes colebatur, inter Iu
dæos, apud quos veri Dei fides vige
bat, homines puerosque torquebat.
Neminem patiebatur esse sanum, il
los idololatria persequens, hos torquens,
& omnes quam plurimis vitijs infes
tans. O mirabilis misericordia Dei
nostri, cum istos sanat, peccatores con
uertit, idola facit confringi. Si quis ali
quod habet adhuc in mente idolum,
quod colat, tempus est confringendi
illud. Furata est Rachel idola patris
sui Laban, Genesi. 31. Iam non est tem
pus idola colendi. Si colis aliquod pec
catum honoris, ambitionis, auaritia,
quæ est idolorum seruitus secundum
apostolum, si carnis feedam turpitu
dinem, confringe idolum tuum. O pec
cator absconde cum Raehel sub stra
toria camelorum, de super sede, ut iam
nunquam appareat amplius turpitu
do tua. Si à te dæmon auditum, & vo
cem abstulit, clama ad Christum, cor
ram illo procide, precare Deum pa
trem ut per filium suum vnigenitum sol
uat vinculum lingue tue, ac res aperiat.
Et si te multum discerpens & alidens
velit torquere, tunc crede & confide in
domino, clama & exaudieris, & sana
beris potentia & misericordia domini.

Damo
nis cru
delitas
in genus
humanū

Idola cō
fringēda
nobis.

quod
idolum
torquere
deum
torquem

Stupe-

Fide in
pauis
opus est
ad Deum
accurre
& potu
lari volē
tius.

Stupebit turba cum te viderit liberum à praua peccandi consuetudine, & virtutibus deditum. Multòq; magis mirabuntur cū te viderint boni & probi viri in alium virū mutatum, laudabuntq; Deum omnipotentem, qui te eripuit à potestate tenebrarum, & trāstulit in regnum cœlestē. Gaudium magnū porrò erit angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente. Sic sanus, sic sanctus redderis patri tuo, non terreno quidem, nec deficienti, sed cœlesti, qui te in filium per baptismum adoptatum nunc postquam perieras, recepit iterū per pœnitentiam gratia domini nostri Iesu Christi, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. IIS. in euangelium beati

Luca ex cap. nono.

Omnibusque mirantibus in omnibus quæ faciebat, dixit ad discipulos suos: Ponite vos in cordibus vestris sermones istos: filius enim hominis futurum est vt tradatur in manus hominum. At illi ignorabant verbum istud, & erat velatum ante eos, vt non sentirent illud: & timebant eum interrogare de hoc verbo. Intrauit autem cogitatio in eos, quis eorum maior esset. At Iesus videns cogitationes cordis illorum, apprehendit puerum, & statuit eum secus se, & ait illis, Quicumque susceperit puerum istum in nomine meo, me recipit: & quicumque me recipit, recipit eum qui me misit. Nam qui minor est inter vos omnes, hic maior est. Mirabantur opera domi-

ni turbæ, dominus autem qui omnia nouerat, sciebat quomodo adhuc turba acclamatura erat coram Pilato, Crucifige, crucifige eum. Nouerat varietatē populi, & in horam mutationem: ideo dum aliquantulum gaudere fas erat (eo quod gratias attoniti miraculis, quæ videbant, referrent) dominus ad passionem, quā paulò ante retulerat post finē transfigurationis, reuertitur dicens: Ponite in cordibus vestris verbum hoc, quoniam filius hominis futurum est vt tradatur in manus hominum. Docet nos dominus nihil fidere laudibus populi, qui hodie acclamat regnanti, cras autem manus iniicit imperanti. Nulla res est sub cœlo tam mutabilis, quam sententia populi: cui si benefeceris, hodie ad sydera maximis te laudibus extollet, die verò sequenti vehementer persequetur & pedibus conculcabit. Quod etiam domino contigit: non ergo mireris si cui alteri contingat. Ecce in die palmarum acclamauerunt, Benedictus rex Israel qui venit in nomine domini. Osanna in excelsis. Sexta verò ab hinc die acclamabant, Tolle, tolle, crucifige eum: & in cruce pendenti insultabant, Vah qui destruis templum Dei, & in triduo illud reedificas. Ostulta turba, ô generatio praua & exasperans, hæccine reddis domino popule stulte & insipiens? Itaque vnus quisque videat quomodo cautè ambulet, & ad populi voces animum non aduertat, nec gloriatur de eius acclamationibus sciens eum omni vento moueri,

Populo non fidendum.

& à bona in sinistram facile opinionem
 fecedere. Nec pretereundum cenſeo do-
 minum de ſua paſſione crebro ſermo-
 nem habere, tum vt diſcipulos præmo-
 neat, tum autem quoniam huius recor-
 datio illi ſemper præſens aderat, debere
 nos docens mortem noſtram tanquam
 præſentem ſemper præmeditari, & il-
 lam horam frequenter in memoriam
 reuocare. Futurum enim eſt vt mo-
 riatur corpus noſtrum, futurum eſt vt
 anima noſtra cum è corpore deceſſerit,
 recipiat prout in corpore geſit ſive bo-
 num, ſiue malum. Nec quid de no-
 bis ſtulta turba acclamet conſideremus,
 ſed quid de nobis iudicaturus ſit Deus,
 hoc ſolam curemus. Ecce beati apo-
 ſtoli nec domini paſſionem, nec vni-
 uſcuiuſque mortem propriam cogi-
 tantes, de primatu, & quis eorū eſſet
 maior inquirebant. Tentator generis
 humani viros probos, & qui tempe-
 rantia & caſtitate præſtant, relictis co-
 gitationibus carnis ad præ eminentes
 honores ſtimulat. Meminit enim ſe ſi-
 ne illecebris & carnis tentationibus,
 quippe qui corpus non habebat, ſuper-
 bia, & honoris ambitione è cælo præ-
 cipitatum fuiſſe, & perpetuò damna-
 tum. Vnde quos deſperat per carnē vin-
 cere, ignem illū infatiabilem ſuperiori-
 tatis & ambitionis cordi ingerit. Secre-
 tum malū, & quod latenter animam in-
 greditur, nec calor eius ſentitur, niſi cū
 iam anima ſuperbiæ magnum patitur
 incendium. Dominus verò, cui omnia
 manifeſta ſunt, eorū cogitationes vidēs

apprehendit puerum, & ſtatuit illum
 apud ſe. Neſcit reuera ætas illa ſuperbi-
 re, ſolo cibo & aquæ potu ſatis eſt tene-
 ra ætas contenta. Tunc ad illos domi-
 nus vt exemplum à puero, quem ſibi fa-
 miliariter coniunxit, ſumerent, ait: Qui-
 cunq; ſuſceperit puerum iſtum in nomine
 meo, me recipit. Quare & ſe maxima
 humilitate præditū dñs oſtendit, & tales
 eſſe in regno cælorum maiores docet.
 Itaque pueros illos ab omni ambitione
 alienos vult eſſe, eos (inquam) quos mū-
 dus in nomine dñi recepturus erat: nec
 aliàs reciperet, niſi ipſi beatiffimi apoſto-
 li abijcientes omnem à ſe dominandi cu-
 piditatem, humilitatē maximam præ-
 dicantes præſe ferrēt. In hoc verò quod
 ait me recipit, ſe ipſum dominus to-
 tius humilitatis exemplum præbet. Ip-
 ſe namque eſt qui aliàs dixit, Diſcite à
 me, quia mitiſſum & humilis corde. Il-
 le in vltima cœna cum pedes diſcipulo-
 rum lauaret ait, Scitis quid fecerim
 vobis. Vos vocatis me magiſter, & do-
 mine: & benè dicitis, ſum etenim. Si er-
 go ego laui pedes veſtros dominus &
 magiſter, & vos debetis alter alterius la-
 uare pedes. Exemplum enim dedi vo-
 bis, vt quemadmodum ego feci vobis,
 ita & vos faciatis. Quicunq; igitur re-
 cipit puerum illū, Chriſtum recipit, &
 qui Chriſtum recipit, patrem æternum
 qui miſit illū recipit: quod eſſe non po-
 teſt, niſi humilitatem capiat. Nam qui
 minor eſt inter vos omnes, hic maior
 eſt. Satis perſpicuè habetis quæſtionē de
 principatu ſolutā: Ille præcedet ceteros,
 qui

Mors ſe-
 pernobilis
 præme-
 ditanda.

ſicut
 ſua ſua
 ſua

Chriſtus
 humili-
 tatis ex-
 emplum

qui cæteris humilior fuerit. Tantum odit Deus superbiam, tantum dominandi cupiditatem abominatur, ut nec superbiens diabolus, cum natura sit angelus, permanere in cælo permittatur: neq; Adam & Heua in paradiso voluptatis locum amplius habeant: sed dæmon in infernum perpetuò sit detrusus, & primi parentes à paradiso sint relegati, quousque saluator noster humilitatē secum, cum esset Deus, è cælo traxit in terram, qua per mortem crucis hominem reduceret in gloriam. Ideò beatus apostolus Paulus, Humiliavit (inquit) semetipsum factus obediens vsque ad mortem. Et ecclesia in quadã collecta dominicæ. 2. post Pascha ait, Deus qui in filij tui humilitate iacentem mundū erexisti. Deiecit nos superbia, erexit humilitas gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 119. in euangelium beati
Lucæ ex cap. nono.*

Respondens autē Ioannes dixit, Prætor vidimus quendam in nomine tuo eycientē dæmonia, & prohibuimus eum, quia non sequitur nobiscum. Et ait ad illos Iesus: Nolite prohibere, qui enim non est aduersum vos, pro vobis est. Factum est autem dum complerentur dies assumptionis eius, & ipse faciem suam firmavit ut iret in Hierusalem: & misit nuntios ante conspectum suum. Et euntes intraverunt in ciuitatem Samaritanorum, ut pararent illi: & non

receperunt eum, quia facies eius erat euntis in Hierusalem. Cum vidissent autem discipuli eius Iacobus & Ioannes dixerunt, Domine, vis dicamus ut ignis descendat de cælo, & consumat illos? Et conuersus increpauit illos dicens, Nescitis cuius spiritus estis: filius hominis non venit animas perdere, sed saluare. Et abierunt in aliud castellum. Zelantes suam gratiam discipuli nolebant aliquem in nomine domini virtutem facere, nisi magistrum suum sequeretur. Postquam enim dominus illos obiurgauerat eo quòd de principatu cogitarent, beatus Ioannes tanquam secundum carnem propinquior zelans domini præminentiam, prohibuit illum qui dæmonia in nomine domini eiciebat, quia non sequebatur cum duodecim. Ignorabat sanè dominum esse cæli & terræ redemptorem, cuius forte iste qui hoc faciebat, discipulus occultus erat. Nihilominus tamen dominus illos edocet dicens: Nolite prohibere, qui enim non est aduersum vos, pro vobis est. Vtique qui virtutem in nomine domini facit, non est aduersus eum: credit profecto sanctum & terribile esse nomen eius, ad cuius inuocationem dæmonia è corporibus obsessis pelluntur. Nouimus centurionis fidem, nouimus & Cornelij centurionis orationes & eleemosynas. Nouit dominus qui sunt eius, & omnis qui cunque inuocauerit nomen domini saluauerit. Non enim est distinctio Iudæi & Græci, idem dominus omnium, diues in omnibus qui inuocant illum.